

Utlåtande Rotel VIII (Dnr KS 2020/353)

Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025

Hemställan från socialnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. *Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025* antas, enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. *Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025* gäller från och med 1 juli 2021.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 är en fortsättning på programmet mot hemlöshet 2014-2019. Programmet beskriver hur stadens socialtjänst ska arbeta för att motverka hemlöshet, dels vilka insatser och verktyg som stadens socialtjänst kan använda till stöd för personer i processer ur hemlöshet, dels de förhållningssätt som ska präglade socialtjänstens arbete med att motverka hemlöshet. Programmet innehåller sex mål samt tre strategier för socialtjänstens arbete med att motverka hemlöshet. Programmet belyser vikten av löpande kunskapsutveckling i syfte att säkerställa att det stöd som erbjuds personer som befinner sig i hemlöshet utgår från evidensbaserade metoder.

Ärendet återremitterades av kommunfullmäktige den 31 maj 2021 då kommunstyrelsen tidigare har fattat beslut på fel bilaga. Ärendet har efter återremissen kompletterats med rätt bilaga för ärendet.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, SHIS Bostäder, Frälsningsarmén Stockholm, Ny Gemenskap, Stockholms Stadsmission och Rådet för Agenda 2030.

Frälsningsarmén Stockholm, Ny Gemenskap och Stockholms Stadsmission har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 är väl genomarbetat och ställer sig i huvudsak positivt till förslaget, men föreslår ett förtydligande av stadens definition av målgruppen.

Arbetsmarknadsnämnden är positiv till programmet där hemlöshet beskrivs som ett mångdimensionellt problem som kräver såväl individuellt som strukturellt inriktade åtgärder.

Äldrenämnden ser bland annat behov av ett bredare perspektiv kring målgruppen äldre och att programmet med fördel kan belysa om det finns sårbar-hetsfaktorer eller orsaker till hemlöshet som framför allt drabbar äldre.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till föreslaget program.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd tycker det är bra att det tidigare programmet revideras och att förvaltningarna får möjlighet att ge synpunkter.

Farsta stadsdelsnämnd ser gärna en central satsning på det nya programmets införande.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd är positiv till programmets upplägg och struktur och ser en del förbättringar jämfört med tidigare program.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att programmet har fått en tydligare struktur när det gäller mål, strategier, arbetssätt, åtgärder och vilka förvaltningar, bolag och nämnder som är ansvariga för att åtgärderna genomförs.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig i stort sett positiv till det nya hemlöshetsprogrammet men lämnar en del synpunkter.

Norrmalms stadsdelsnämnd välkomnar det nya programmet som helhet, men menar att behoven hos såväl äldre som nyanlända borde uppmärksammas mer i programmet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd ställer sig positiv till programmets upplägg och uppbyggnad samt uppfattar ett flertal framsteg jämfört med tidigare program.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd välkomnar förslaget till nytt program för att motverka hemlöshet.

Skärholmens stadsdelsnämnd ställer sig bakom förslaget till ett nytt program och föreslår att kopplingen till förvärvsarbete och den egna försörjningen i förhållande till hemlöshet lyfts fram i programmet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att programmet är tydligt och innehåller ett flertal förbättringar i jämförelse med tidigare program.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig bakom det nya programmet för att motverka hemlöshet för 2020-2025.

Ålvsjö stadsdelsnämnd är positiv till programmets upplägg och struktur och ser en del förbättringar jämfört med tidigare program.

Östermalms stadsdelsnämnd välkomnar programmets ambition att utveckla stadens arbete kring hemlöshet.

Stockholms Stadshus AB och dotterbolagen ser att det är positivt att programmet belyser att det är viktigt med en tydlig kontaktväg för bostadsbolagens samverkan med socialtjänsten.

SHIS Bostäder ser positivt på att programmet tydligt beskriver hemlöshet ur flera aspekter, såsom det övergripande perspektivet som inkluderar vikten av samverkan, evidens, barnkonventionen, men också brukarnas perspektiv och inflytande.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 välkomnar förslaget till program för att motverka hemlöshet 2020-2025.

Mina synpunkter

Stockholms stad bedriver sedan lång tid tillbaka ett långsiktigt och aktivt arbete mot hemlöshet. Det föreliggande programmet utgör fortsättningen på det arbetet under de kommande åren. Stadens arbete ska prioritera förebyggande insatser för att undvika att personer hamnar i hemlöshet, och stötta dem som hamnat i hemlöshet att komma vidare till egen bostad. Arbetet ska bygga på evidens samt utgå från en helhetssyn på individen, med respekt för hennes självbestämmande och integritet.

Samtidigt som det nya programmet utgör en fortsättning på ett långvarigt arbete från stadens sida, innebär programmet också ett skifte i arbetssätt. Arbetet att hjälpa människor ut ur hemlöshet ska ske i enlighet med Bostad först, som är en evidensbaserad metod för att motverka hemlöshet. Istället för att betrakta ett långvarigt bostadskontrakt som en förmån som den enskilde måste kvalificera sig för, och riskerar att förlora med risk att åter hamna i akut hemlöshet, utgår Bostad först från insikten att en bostad utgör en nödvändig trygghet för att kunna återhämta sig och nå en stabil livssituation. Arbetet med att utöka Bostad först och förbättra stödet till de boende fortsätter.

Förslaget till program innebär att den uppdelning i särskilda målgrupper som fanns i det förra programmet utgår. Arbetet mot hemlöshet sker istället utifrån sex olika mål:

- Antalet personer i hemlöshet ska minska
- Antalet barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden ska minska
- Antalet hushåll som vräks ska minska
- Antalet personer i akut hemlöshet ska minska
- Antalet personer i långvarig hemlöshet ska minska
- Antalet hemlösa personer med komplex problematik i form av missbruk och/eller psykisk ohälsa ska minska

Antalet personer i hemlöshet visar på en långsiktigt nedåtgående trend.

Samtidigt blir orsakerna bakom hemlöshet alltmer varierande. Fler personer blir hemlösa utan att ha någon annan underliggande problematik.

Eftersom orsakerna till hemlöshet varierar, liksom vägarna ut ur hemlöshet, måste stadens insatser också vara av mycket skiftande slag. Det effektivaste sättet att motverka hemlöshet är att förebygga den. Stadens förebyggande arbete sker dels på ett universellt plan, som spänner över många politikområden, och dels genom socialtjänstens insatser, såsom budget- och skuldrådgivning. Att tidigt kunna få hjälp för att motverka missbruk eller psykisk ohälsa spelar givetvis också en viktig roll, liksom det stöd som tillhandahålls från socialpsykiatrin.

Stockholms stad arbetar utifrån en definition av hemlöshet som har legat fast över en längre tid, och som återspeglar den situation och det arbete som återfinns i staden. Det är viktigt att definitionen ligger fast även i framtiden, för att möjliggöra jämförande tidsserier. Arbetet utifrån detta program, som exempelvis den regelbundna kartläggningen av hemlöshet, ska fortsatt utgå från denna definition. Stadsledningskontoret har i sitt remissvar föreslagit ändringar i programmet för att tydliggöra detta, vilket jag tillstyrker.

Det är dock viktigt att påpeka att även grupper som inte räknas som hemlösa i stadens definition ändå kan bli föremål för bostadssociala insatser. En särskilt viktig grupp i sammanhanget är de barnfamiljer vars boendesituation förvisso inte utgör hemlöshet, men dock är att betrakta som osäker. Arbetet med denna målgrupp har tidigare reglerats i en särskild handlingsplan, men ingår nu i programmet som en integrerad del, vilket jag är mycket glad för. Som framgår av programmet ska detta arbete utgå från ett tydligt barnrättsperspektiv. Jag vill särskilt understryka betydelsen av att barn så långt som möjligt får ha en fast punkt i tillvaron och inte rycks upp ur sin hemmiljö.

Hemlöshet är en mycket bredare problematik än bara den akuta hemlöshet som resulterar i att personer sover på gatan eller på akutboende. Samtidigt är givetvis personer i akut hemlöshet en prioriterad grupp, utifrån målet att antalet personer i akut hemlöshet ska minska.

Stadens arbete med akut hemlöshet utgår sedan mer än tjugo år tillbaka från principen om en tak över huvudet-garanti. Någon formell definition av garantin hade dock aldrig tagits fram, vilket riskerade att leda till olika arbetssätt i olika stadsdelar. Socialnämnden gjorde därför en översyn av tak över huvudet-garantin, som ledde fram till tillämpningsanvisningar i form av ett stödmaterial som antogs av socialnämnden i november 2019. I budgeten för 2020 fick stadsdelsnämnderna i uppdrag att implementera tak över huvudet-garantin i enlighet med översynen. I enlighet med åtgärdslistan i programmet, liksom stadens budget, ska stadsdelsnämnderna se till att stödmaterial tillämpas fullt ut, och följa upp att så sker. Det är en viktig likvärdighets- och rättssäkerhetsfråga att regelverket för att kunna ta del av tak över huvudet-garantin tillämpas enhetligt i staden.

I arbetet mot akut hemlöshet måste staden fortsatt prioritera arbetet med vissa särskilt angelägna grupper. Unga personer måste snabbt få hjälp för att inte fastna i hemlöshet eller bli offer för människor som profiterar på deras utsatta situation. Äldre personer är särskilt sårbara och behöver lotsas till rätt kombination av insatser. För såväl unga som äldre gäller att de snabbt ska få hjälp bort från gatamiljön och få komma till mer långsiktiga lösningar.

Personer med samsjuklighet i missbruk, psykisk ohälsa eller psykiska funktionsnedsättningar, som långvarigt befunnit sig i hemlöshet i gatamiljö, måste få ett flexibelt och uthålligt stöd som utgår från deras behov och problematik.

Det behövs också ett nära samarbete kring målgruppen mellan regionen och staden där socialtjänsten, beroendevården och psykiatrin arbetar uppsökande och över professionsgränser för att möta utsatta människor där de befinner sig

och tillgodose deras behov av stöd och vård. Ingen ska behöva slussas runt mellan instanser istället för att få hjälp med sina problem. Vårdbussar och tvärprofessionella team utgör bra exempel på samhandling i praktiken.

Arbetet mot hemlöshet måste även i övrigt bedrivas i en nära samhandling med många andra aktörer. Även om huvudfokus i programmet är socialtjänstens arbete så är jag glad över att programmet lyfter fram vikten av en flexibel samverkan såväl inom staden som med externa aktörer.

Bostadsbolagen spelar en viktig roll såväl i det vräkningsförebyggande arbetet, liksom, tillsammans med SHIS Bostäder, i att hjälpa personer på väg ut ur hemlöshet att få boendelösningar som de kan behålla. Samverkan med sjukvården spelar en viktig roll inte bara för att möta personer i gatumiljö, utan också för att undvika att personer hamnar i hemlöshet efter utskrivning från slutenvård. Arbetet med äldre i hemlöshet har utvecklats mycket de senaste åren, i samverkan mellan socialtjänsten och äldreomsorgen. Civilsamhället spelar en ibland direkt livsavgörande roll, genom att kunna nå och hjälpa personer som inte myndigheterna når. Vanliga stockholmars engagemang för sina medmänniskor är en källa till styrka och stolthet för vår stad.

Även om programmet för att motverka hemlöshet alltså huvudsakligen tar sikte på socialtjänstens insatser så är arbetet mot hemlöshet också en fråga om stadsbyggnads- och bostadspolitik. En stor del av de som räknas som hemlösa i Stockholms stad bedöms klara av en egen lägenhet, med eller utan stöd. Den rådande generella bristen på lämpliga bostäder innebär dock att många hemlösa befinner sig i boendelösningar där de får mer stöd än vad det faktiska behovet är. Fungerande vägar in på en ordinarie bostadsmarknad är viktigt för att undvika att riskera att även de så kallat strukturellt hemlösa utvecklar en social problematik. Det krävs en blandning av olika upplåtelseformer, och hyresrätter med olika prisnivåer, för att fler ska kunna få eller behålla en bostad. Behovet av bostäder och boenden för sociala ändamål måste planeras in på ett tidigt stadium och ges den prioritet som frågan förtjänar. Privata fastighetsägare som vill vara med och bidra i arbetet mot hemlöshet måste få ett bra bemötande och enkla kontaktvägar in till staden.

Arbetet mot hemlöshet måste bedrivas ur ett jämställdhetsperspektiv. Att bli utsatt för våld i nära relation, eller hedersrelaterat våld eller förtryck, ska aldrig behöva vara en orsak att hamna i hemlöshet.

Det pågår ett arbete, i samarbete mellan socialförvaltningen och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB, med att se över processkedjan för förturssystemet för att säkerställa att våldsutsatta som har rätt till förtur också får det. Jag avser följa det arbetet noggrant.

Kvinnor löper också risk att utsättas för våld i akuta hemlöshetssituationer. Det är oerhört viktigt att de boenden som tar emot kvinnor är trygga platser fria från hot och våld.

Av Stockholms stads kartläggning över hemlösa år 2020 framgår att 375 kvinnor och 729 män befann sig i akuta boendesituationer. Den stora skillnaden mellan könen bör beaktas i det fortsatta arbetet mot hemlöshet.

Som konstateras i programmet finns det också ett stort behov av forskning och uppföljning för att se vilka arbetsätt som är långsiktigt effektiva. Jag hoppas att den målsättning som formuleras i programmet, att socialtjänsten ska öka samarbetet med forskarvärlden för att tillsammans förbättra kunskapen kring effektiva metoder, också kan bli verklighet.

Att kunna ha en egen bostad, att veta var man ska sova om natten, är en omistlig del i ett gott liv. Jag hoppas att detta program bidrar till att staden kan hjälpa fler att lämna hemlöshet och få en bostad och en väg till en bättre framtid.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025
3. Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025, remissversion

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Förslaget till program godkännes delvis
2. Kommunstyrelsen uppdras att tillsammans med berörda nämnder och styrelser ta fram en handlingsplan för att utrota hemlöshet. Handlingsplanen ska både innehålla akuta insatser och en långsiktig plan för bostadsbyggande.
3. Därutöver anføres följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad, något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på

kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. Bostadsförmedlingens årsredovisning för år 2020 visar att behovet av försöks- och träningslägenheter inte tillgodosågs under 2020 på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och att endast 48/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med bostad först och barnens behov i centrum, men detta program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Det är vidare oroväckande att antalet barnfamiljer som söker stöd från staden ökar. En barnfamilj med ingen eller låg inkomst har ingen möjlighet att köpa en bostadsrätt och är därför helt beroende av att det finns tillgång till hyresrätter med rimliga hyror. Dessutom vittnar stadsdelarnas förvaltningar om ett hårdare klimat gällande hyresskulder där bostadsbolag använder inkassoföretag för att driva in skulder. Detta gör det svårare att avvärja vräkningar och är ett problem som måste hanteras i det förebyggande arbetet.

Även om föredragande borgarråd lyfter att arbetet mot hemlöshet måste drivas ur ett jämställdhetsperspektiv så framgår inte det av den plats som det får i programmet. Vi hade särskilt önskat att det tydligare behandlade den hemlöshet som drabbar kvinnor som utsatts för våld av en närstående man. Många kvinnor tvingas lämna sina bostäder för att fly en våldsam relation och här brister staden idag i sitt arbete med att möta behoven hos denna grupp. Som det anförs av borgarrådet pågår ett arbete för att ytterligare förtydliga rutiner, tillämpningsanvisningar och vägledningar för att säkerställa att våldsutsatta som har rätt till förtur också får det, vilket är bra. Eftersom många exempelvis tror att det måste finnas en polisanmälan vid förtursansökan, fast det inte är obligatoriskt, är det viktigt att arbeta för att de som är berättigade till förtur

också ansöker. Men denna fråga handlar i likhet med mycket annat till stor del också om det minskande allmännyttiga beståndet på grund av majoritetens pågående ombildningar av upp till 2 000 hyresrätter med överkomliga hyror och mer än halverade mål för allmännyttans bostadsbyggande. Vi ser också att gruppen äldre kvinnor i strukturell hemlöshet ökar. Hyreshöjningar får stora konsekvenser för dessa grupper och att köpa bostaden de bor i är inget alternativ. Programmet behöver med bakgrund av detta förtydliga och formulera åtgärder för att möta kvinnors särskilt utsatta situation på bostadsmarknaden.

Slutligen är det beklagligt att civilsamhällets röst inte har framkommit. Det finns många organisationer som arbetar med hemlöshetsfrågor och deras synpunkter på programmet hade varit värdefulla för stadens arbete framöver.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. *Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025* antas, enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. *Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025* gäller från och med 1 juli 2021.

Stockholm den 5 maj 2021

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Jan Jönsson

Hans Altsjö

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) och Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är en oroande utveckling. Som kvinna är du extra utsatt av att vara hemlös. Vi anser att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, och vill understryka att mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 är en fortsättning på programmet mot hemlöshet 2014-2019. Programmet beskriver hur stadens socialtjänst ska arbeta för att motverka hemlöshet, dels vilka insatser och verktyg som stadens socialtjänst kan använda till stöd för personer i processer ur hemlöshet, dels de förhållningssätt som ska prägl socialtjänstens arbete med att motverka hemlöshet. Programmet innehåller sex mål samt tre strategier för socialtjänstens arbete med att motverka hemlöshet. Programmet belyser vikten av löpande kunskapsutveckling i syfte att säkerställa att det stöd som erbjuds personer som befinner sig i hemlöshet utgår från evidensbaserade metoder.

Ärendet återremitterades av kommunfullmäktige den 31 maj 2021 då kommunstyrelsen tidigare har fattat beslut på fel bilaga. Ärendet har efter återremissen kompletterats med rätt bilaga för ärendet.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 februari 2020 följande.

1. Socialnämnden godkänner förslag till program för att motverka hemlöshet 2020-2025.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V) och Arvid Vikman m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Linnea Vinge (SD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi) som instämde i förslag till beslut och reservation från Vänsterpartiet och Socialdemokraterna.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetet för att motverka hemlöshet är och behöver vara i ständig utveckling, både för att kunna möta nya personer och grupper av personer som söker socialtjänstens bistånd och för att kunna utarbeta evidensbaserade metoder för att stödja personer i deras processer ur hemlöshet. Därför finns ett kontinuerligt behov av kunskapsutveckling inom flera olika områden för att uppnå målen i programmet. I programmet lyfts områden där behov av kunskapsutveckling är särskilt angelägen.

Genom utvärdering och uppföljning över tid skapas kunskap om vilka metoder för stöd i processer ur hemlöshet som är verksamma. En utmaning för socialtjänsten är svårigheten att följa upp de långsiktiga resultaten för personer som varit aktuella för bistånd i form av boendelösning eller annan insats, men som inte längre är aktuella för insatser. En gemensam utmaning för stadens socialtjänst är följaktligen att utforska möjligheter till uppföljning över tid. Ett sätt att ta sig an denna utmaning är att gemensamt formulera problemställningar och att söka samverka med lokala universitet och högskolor samt med FoU-verksamheten¹.

Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025

På Plattform Socialtjänst, under rubriken Hemlöshet, har stadsdelsnämnderna möjlighet att dela med sig av utvärderingar av eller modeller för lokalt utvecklingsarbete. Förvaltningen ansvarar för att sprida kunskapen om denna möjlighet, och att verka för att goda exempel på lokalt utvecklingsarbete i frågor som rör bistånd i processer ur hemlöshet görs tillgängliga för samtliga stadsdelsnämnder.

Ett arbetssätt som förvaltningen kommer att följa med särskilt stort intresse under programperioden 2020-2025 är vissa stadsdelsnämnders försök att samla kompetensen kring hemlöshetsfrågor inom särskilda team eller enheter.

Förvaltningen har genom sin samordnande roll huvudansvaret för att följa upp programmet på stadsövergripande nivå. Förvaltningens återkommande kartläggningar är till stor del utgångspunkt för uppföljning av måluppfyllelsen, medan stadsdelsnämnderna ansvarar för att analysera sina egna resultat och ta fram förslag till lokala åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen.

Beredning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, SHIS Bostäder, Frälsningsarmén Stockholm, Ny Gemenskap, Stockholms

---

¹ Forskning och Utveckling (FoU): <https://www.stockholm.se/Fristaende-webbplatser/Fackforvaltningssajter/Socialtjanstforvaltningen/Utvecklingsenheten/FoU-verksamhet/>

Stadsmission och Rådet för Agenda 2030. Frälsningsarmén Stockholm, Ny Gemenskap och Stockholms Stadsmission har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret.....	12
Arbetsmarknadsnämnden.....	14
Äldrenämnden.....	18
Bromma stadsdelsnämnd.....	20
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	21
Farsta stadsdelsnämnd.....	26
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd.....	28
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd.....	29
Kungsholmens stadsdelsnämnd.....	30
Norrmalms stadsdelsnämnd.....	34
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.....	35
Skarpnäcks stadsdelsnämnd.....	36
Skärholmens stadsdelsnämnd.....	37
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.....	39
Södermalms stadsdelsnämnd.....	40
Älvsjö stadsdelsnämnd.....	41
Östermalms stadsdelsnämnd.....	42
Stockholms Stadshus AB.....	44
SHIS Bostäder.....	45
Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.....	46

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 mars 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positivt till förslaget om Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025. Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ska varje kommun planera för bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla kommuninvånare att leva i goda bostäder. Hemlöshet är som beskrivs i programmet ett samhällsproblem i skärningspunkten mellan bostads- respektive socialpolitik. Socialtjänsten spelar en viktig roll i arbetet för att motverka hemlöshet och programmet beskriver insatser, verktyg och förhållningssätt som ska prägla socialtjänstens arbete med att motverka hemlöshet. Förslaget ligger i linje med budget för 2020 med inriktning 2021 och 2022, målen och den politiska viljeinriktningen samt stadens övriga styrdokument.

I enlighet med förslaget så sker det en språklig förnyelse av stadens definition av hemlöshet vilket stadsledningskontoret uppskattar. Intentionerna är att det inte ska påverka vilka personer som bedöms befinna sig i hemlöshetsituationer. Stadsledningskontoret ser däremot att skrivningen om att *"personer med hemmavarande barn under 18 år räknas däremot boende i försökslägenhet eller inom Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) som en hemlöshetsituation"* samt *"Eftersom staden använder en bredare definition av hemlöshet för hushåll med hemmavarande barn under 18 år"*, kan tolkas som en förändring i stadens definition av hemlösa. Stadsledningskontoret ser att det med en bredare definition av hemlösa avseende barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden kan uppstå en otydlighet vad gäller kartläggningen av målgruppen, det blir problematiskt att följa hemlöshetsräkningen över tid och man tappar kontinuiteten med en förändrad målgrupp. Stadsledningskontoret föreslår därför att ett förtydligande sker i programmet och att målgruppen undantas från stadens definition av hemlösa.

Stadsledningskontoret uppskattar i övrigt att staden lyfter in arbetet med barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden som en del i hemlöshetsprogrammet. Barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden är en prioriterad målgrupp.

Stadsledningskontoret uppskattar att programmet belyser vikten av löpande kunskapsutveckling i syfte att säkerställa att det stöd som erbjuds personer som befinner sig i hemlöshet utgår från evidensbaserade metoder. I arbetet för att motverka hemlöshet behöver staden kunna möta nya personer och grupper av personer som söker socialtjänstens bistånd och stödjare personer i deras processer ur hemlöshet. Stadsledningskontoret är positivt till att det i förslaget till program lyfts områden där behov av kunskapsutveckling är särskilt angeläget. Ett exempel är att i stadens arbete med att utveckla stödet till personer som är 65 år eller äldre som lever i hemlöshet eller riskerar att bli hemlösa så har framgångsfaktorer identifierats i ett gemensamt mottagande för äldre, ekonomiskt bistånd, missbruk och socialpsykiatri. Stadsledningskontoret fortsätter att följa detta arbete.

En stor del av de som räknas som hemlösa i Stockholms stad bedöms klara av en egen lägenhet, med eller utan stöd. Den rådande generella bristen på lämpliga bostäder innebär dock att många hemlösa befinner sig i boendelösningar där de får mer stöd än vad det faktiska behovet är och kostnaderna blir därför onödigt stora. Fungerande vägar in på en ordinarie bostadsmarknad är viktigt för att undvika att riskera att även

de så kallat strukturellt hemlösa utvecklar en social problematik. Samverkan, såväl internt mellan socialtjänstens olika verksamhetsområden som externt med andra huvudmän, är en förutsättning för att kunna utforma samlade lösningar för hur stödet i varje enskild persons process ur hemlöshet ska utformas.

Få händelser skapar en så stor risk för att hamna i hemlöshet som att bli avhyst. Forskning visar att personer som blivit avhysta också får en försämrad ekonomi och har i högre grad ekonomiskt bistånd flera år efter själva avhysningen. Att förebygga avhysningar, inklusive att ge ekonomiskt bistånd för att betala hyresskulder, kan förebygga att personer får försämrad ekonomi och långvarigt ekonomiskt bistånd. Då det är svårt att återinträda på bostadsmarknaden efter att ha blivit avhyst är det angeläget att stadens vräkningsförebyggande arbete fortsatt har en hög prioritet och att stadens socialtjänst, i nära samverkan med bostadsbolagen fortsätter att utveckla sina former i detta arbete. Arbetet med försöks- och träningslägenheter behöver intensifieras för att staden ska erbjuda ett likvärdigt stöd och med målet om att uppbrott från sociala kontrakt ska minska.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen gör mindre språkliga ändringar i programmet i enlighet med stadsledningskontorets synpunkter och föreslår att kommunfullmäktige godkänner förslaget till program för att motverka hemlöshet 2020-2025.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2020 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att justera paragrafen omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Salar Rashid m.fl. (S) och Rashid Mohammed m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Martin Westmont (SD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Farida Al-Abani (Fi) som instämde i det särskilda uttalandet från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till programmet där hemlöshet beskrivs som ett mångdimensionellt problem som kräver såväl individuellt som strukturellt inriktade

åtgärder. Programmet framhåller tydligt att mekanismerna bakom hemlöshet ser olika ut för de grupper och personer som lever i och riskerar hemlöshet och att en helhetssyn behövs när stödet kring en individ utformas. Förvaltningen delar denna grundsyn. Programmet har tydliga utgångspunkter och är väl strukturerat och ger en tydlig bild av socialtjänstens och stadsdelsnämndernas ansvar i frågan.

I det följande fokuserar förvaltningen på det ansvar som ligger på arbetsmarknadsnämnden som har koppling till hemlöshetsfrågorna och där nämnden tydligare skulle kunna bidra i arbetet med programmet.

Generellt vill arbetsmarknadsförvaltningen lyfta att betydelsen av en trygg försörjning och en regelbunden inkomst för möjligheten att få en egen bostad skulle kunna betonas ytterligare i beskrivningen av det förebyggande arbetet. I åtgärdslistan kopplad till Strategi 1 *Att förebygga hemlöshet* föreslår förvaltningen ett tillägg med en åtgärd som stärker förutsättningarna att integrera arbetsmarknadsinsatser som del av det förebyggande arbetet. Det är särskilt viktigt när det gäller det förebyggande arbetet med barnfamiljer som lever under osäkra levnadsförhållanden. Förvaltningen vill även lyfta fram betydelsen av samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna, socialförvaltningen, Jobbtorg Stockholm och Arbetsförmedlingen i detta avseende.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på modellen Bostad först och vill betona att det är en viktig princip även ur ett arbetsmarknadsperspektiv. Ett tryggt boende möjliggör för individen att ta del av stöd och insatser i syfte att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. Det samma gäller den vägledande principen i arbetet med barnfamiljer som lever i eller riskerar att hamna i osäkra boendeförhållanden där inriktningen på stadens stöd till målgruppen ska vara långsiktiga boendelösningar i kombination med individanpassat stöd som syftar till att de själva ska kunna hitta ett stadigvarande boende. Det stärker förutsättningarna för att inkludera arbetsmarknadsinsatser och stöd till egen försörjning i det individanpassade stödet.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att betydelsen av extern samverkan framförallt med regionen och psykiatrin skulle kunna stärkas i programmet.

Enligt programmets definition av hemlöshet räknas boende i försökslägenhet eller inom Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) som en hemlöshetssituation för personer med hemmavarande barn under 18 år. Arbetsmarknadsförvaltningen anser att denna bredare definition är viktig för att synliggöra barnperspektivet. Förvaltningen vill uppmärksamma att enligt denna definition omfattas ett stort antal nyanlända barnfamiljer som bor hos SHIS till hemlösa och anser att gruppen nyanlända bör lyftas fram tydligare i programmet.

Programmet betonar socialtjänstens ansvar för stöd i bostadssökande som en åtgärd för att förebygga hemlöshet. Socialtjänsten kan ge information och praktiskt stöd i syfte att stärka personers möjligheter att själva tillgodose sina behov av bostad och att de flesta stadsdelsförvaltningar har funktioner som ger sådant stöd. I detta sammanhang vill arbetsmarknadsförvaltningen lyfta det uppdrag stadsdelsnämnderna har sedan 2018 att erbjuda samhällsvägledning för nyanlända och där arbetsmarknadsnämnden har ett samordningsansvar. Under såväl 2019 och 2020 har fokus i budgetuppdraget varit att prioritera bostadsfrågor. Budgetuppdraget för 2020

lyder att *stadsdelsnämnderna ska stärka och särskilt prioritera samhällsvägledning och information till nyanlända kring bostadsfrågor och möjligheterna att hitta egen bostad.*

Med anledning av samordningsansvaret och ovanstående budgetuppdrag har arbetsmarknadsförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna utvecklat bostadsvägledning inom ramen för samhällsvägledningen till nyanlända. Med bostadsvägledning avses här stöd där personen får lära sig hur bostadsmarknaden ser ut och hur man går tillväga för att hitta en bostad. Målet är att kunskapen ska möjliggöra att personen självständigt kan söka bostad. Inom projektet *Förstärkt bostadsvägledning för nyanlända* som finansierats med § 37 medel från Länsstyrelsen har ett material för bostadsvägledning tagits fram. Detta material implementeras nu på alla stadsdelsförvaltningar och inom SHIS.

För målgruppen nyanlända som fått en genomgångsbostad hos SHIS pågår samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna, SHIS och arbetsmarknadsförvaltningen för att ta fram en samverkansmodell- *Samverkan för vidareflytt till egen anordnad bostad.* Målet är att hitta en stadsövergripande modell för samverkan för vidareflytt och därigenom motverka akuta boendelösningar och hemlöshet. Inom ramen för detta pågår det ett arbete med att ta fram en processkarta som tydliggör vilka steg som behöver tas i arbetet samt vem som ansvarar för vad under processen.

Utifrån sitt samordningsuppdrag för samhällsvägledning för nyanlända och ansvar för arbetsmarknadsinsatser kan arbetsmarknadsförvaltningen vara en bidragande part i arbetet med programmet. I tabellen nedan lämnas därför förslag på i vilka åtgärder förvaltningen skulle kunna bidra för att stärka arbetet.

Åtgärdslista strategi 1

Arbetssätt	Åtgärder	Ansvariga	Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter
Stöd i bostadssökande	Öka kunskapen kring vilka metoder för stöd i bostadssökande som är verksamma	Stadsdelsnämnderna i samverkan med socialförvaltningen	Med hänvisning till uppdraget om att prioritera information till nyanlända kring bostadsfrågor och möjligheterna att hitta egen bostad i samhällsvägledningen kan även Arbetsmarknadsnämnden samt SHIS ta ett ansvar i denna del.
	Utveckla stödet i bostadssökande för att fler	Stadsdelsnämnderna och socialförvaltningen	Här skulle hushåll som bor hos SHIS tydligare kunna lyftas in. En aspekt som kan förtydligas är att en

	hushåll som har kontakt med socialtjänsten ska få hjälp till ett eget boende/hyreskontrakt		viktig del i stödet till bostadssökande är att utveckla bostadsvägledningen i syfte att ge individer ökade kunskaper och stöd till att hitta egen bostad. Arbetsmarknadsnämnden och SHIS kan bidra som delansvariga för detta.
	Genomföra insatser för kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring stöd och bostadssökande	Socialförvaltningen	Arbetsmarknadsnämnden kan bidra även här utifrån att nämnden genom samordningsansvaret för samhällsvägledning till nyanlända verkar inom detta område

Åtgärdslista Strategi 3

Arbets- sätt	Åtgärder	Ansvariga	Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter
SHIS	Utveckla arbetssätten kring barnfamiljer som bor på SHIS	Socialförvaltningen i samverkan med stadsdelsnämnderna och SHIS	Utifrån Arbetsmarknadsnämndens samordningsansvar för samhällsvägledning för nyanlända och att det bor många nyanlända barnfamiljer på SHIS så bidrar arbetsmarknadsnämnden även inom detta område.

Programmet beskriver hur stadens socialtjänst ska motverka hemlöshet och belyser på ett förtjänstfullt sätt att hemlöshet är både en socialpolitisk och en bostadspolitisk fråga. Programmet betonar att det behövs såväl individuellt inriktade förändringar som strukturellt inriktade förändringar för att motverka hemlöshet. Utifrån det strukturella perspektivet hade det kunnat vara intressant att i programmet också göra en koppling till kommunens bostadsförsörjningsansvar och därmed ge ett vidare perspektiv på stadens arbete för att motverka hemlöshet.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2020 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Reservation anfördes av Lisa Ahlstrand m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Robert Mjörnberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Erik Slotter (KD), Yvonne Fernell-Ingelström m.fl. (M), Abit Dundar (L), Ulla Wihlman (MP) och Isak Kupersmidt (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen välkomnar det föreslagna programmet för att motverka hemlöshet. Det är av stor vikt att arbetet med att stötta personer i processen att lämna hemlöshet utgår från forskning, evidens och beprövad erfarenhet. Äldreförvaltningen instämmer i den övergripande utgångspunkten att en trygg bostad är medlet, inte målet, för en persons återhämtning. Det är även positivt med de språkliga ändringarna av stadens definition av hemlöshet.

Programmet utgör ett bra kunskapsstöd och har en tydlig genomgång av stadens resurser inom området. När det gäller beskrivning av vilka olika typer av boendeinsatser som finns att tillgå ser äldreförvaltningen en fördel att, liksom för övriga insatser, även beskriva stöd och innehåll i de olika boendeformer som boende- och behandlingsenheten tillhandahåller.

Enligt Socialstyrelsen finns en större risk att äldre fastnar i hemlöshet och enligt stadens hemlöshetskartläggningar är medelåldern hos de långvarigt hemlösa relativt hög. För personer i långvarig hemlöshet får utsattheten ofta allvarliga sociala och medicinska konsekvenser. Äldre är i allmänhet sämre rustade både psykiskt och fysiskt att hantera den påfrestning det innebär att stå utan egen bostad. En försvårande omständighet är även den relativt höga förekomsten av demenssjukdomar och somatiska sjukdomar hos många äldre.

I programmet påtalas att äldre över 65 år ökar bland dem som blir avhysta från sin bostad. Den senaste hemlöshetskartläggningen visar att avhysning även är det vanligaste skälet till hemlöshet bland äldre. Äldreförvaltningen anser, i likhet med

programmet, att det vräkningsförebyggande arbetet behöver uppmärksammas då det kan handla om personer som har drabbats av demenssjukdom. Äldreförvaltningen ser behov av ett bredare perspektiv i programmet då det kan finnas ytterligare signaler som behöver beaktas. Exempelvis kan även ensamhet, social isolering och depression vara riskfaktorer som kan påverka den enskildes förmåga att sköta sin ekonomi och bostad.

Som framgår av programmet utgör inte personer som lever i hemlöshet en homogen grupp. Mekanismerna bakom hemlöshet ser olika ut och orsaken till hemlösheten kan vara en kombination av många olika risk- eller sårbarhetsfaktorer. Att en äldre person drabbats av hemlöshet kan, liksom för andra personer, vara kopplat till missbruk eller psykisk ohälsa.

Äldreförvaltningen anser mot bakgrund av ovanstående att programmet med fördel kan belysa om det finns sårbarhetsfaktorer eller orsaker till hemlöshet som framför allt drabbar äldre personer. Forskning kring äldre i hemlöshet har observerat att äldre risker att hamna i den hemlösa situationen i samband med att de går i pension. En sårbarhetsfaktor kan vara att äldre, jämfört med yngre, har sämre tillgång till och förmå att nyttja sociala nätverk där äldre oftast är mer ensamma.

Det är positivt att programmet lyfter arbetet med särskilda målgrupper som exempelvis äldre personer som drabbas av demenssjukdom. Äldreförvaltningen ser dock att äldre i hemlöshet, eller som riskerar att hamna i hemlöshet, i många fall har en lång bakgrund med psykisk ohälsa och/eller missbruksproblematik. Målgruppen är särskilt sårbar och det krävs samverkan och preventiva åtgärder för att hitta långvariga lösningar. Äldreförvaltningen anser att den aspekten bör förtydligas i programmet för att påtala vikten av samverkan och samhandläggning kring äldre i hemlöshet.

Äldreförvaltningen anser i likhet med programmet, att en välfungerande samverkan är avgörande för att möta en enskild persons behov av stöd. I staden finns riktlinjer för ärendansvar mellan stadsdelsförvaltningarna som fastslår att vid en ansökan om stöd från äldre som riskerar att hamna i hemlöshet, ska det alltid göras en gemensam initial bedömning av individ- och familjeomsorg, funktionsnedsättning och äldreomsorg. Utredning sker därefter i samråd utifrån respektive kompetensområde. Då detta är ett relativt nytt arbetssätt ser äldreförvaltningen, i likhet med socialförvaltningen, vikten av fortsatt implementering.

Inom ramen för den stadsövergripande äldreboendeplaneringen har det framkommit att äldre med psykosociala problem, missbruk och/eller hemlöshet ökar. Det kan gälla personer som av olika skäl inte klarar ett ordinärt boende men som inte heller är i behov av särskilt boende med omsorg dygnet runt. Frågan kommer att belysas inom ramen för uppdraget där äldrenämnden i samarbete med socialnämnden och SHIS Bostäder ska utreda omfattningen av äldre med psykisk ohälsa och missbruk och föreslå åtgärder med tyngdpunkt på boendefrågor.

I programmet beskrivs att Micasa Fastigheter hyr ut seniorlägenheter till Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) för andrahandsuthyrning till äldre som har svårt att komma in på den reguljära bostadsmarknaden. Utvärdering av uppdraget har visat att arbetsmodellen fungerat väl. Sedan 2018 har hittills 15 hyresgäster fått ett

förstahandskontrakt och således kommit ur sin hemlöshetssituation. I processen från boende på SHIS till flytten till seniorlägenheten har stödet från SHIS:s äldrelots varit av avgörande betydelse för den enskilde.

Äldreförvaltningen anser avslutningsvis att även den stadsövergripande äldreboendeplanen har bäring på stadens program för att motverka hemlöshet. Äldreboendeplanen har som syfte att tillgodose behovet av vård- och omsorgsboenden, men även öka andelen seniorlägenheter. Äldreförvaltningen föreslår därför att äldreboendeplanen tillförs de styrdokument som är relevanta för programmet.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2020 följande.

Bromma stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Edin (SD), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget program.

Särskilt positivt är programmets intention om ökad kunskapsutveckling för att nå resultat i arbetet med att motverka hemlöshet inom staden. Arbetet med att stötta personer i processen ur hemlöshet behöver utgå från forskning, evidens och beprövad erfarenhet.

Förvaltningen ställer sig också positiv till förslaget om ytterligare fortbildningsinsatser och ökad samverkan till stöd för framgångsrik implementering av modellen Bostad först i stadens socialtjänst. Detta då synsättet om trygga boendeförhållanden som ett medel för återhämtning behöver vara vägledande för förvaltningarnas arbete med personer om befinner sig i eller som riskerar att hamna i akut hemlöshet.

Programmet belyser vikten av att utveckla arbetssätten kring barnfamiljer som bor på SHIS. Förvaltningen har under året påbörjat ett arbete med att i ökad utsträckning stötta barnfamiljer som lever eller riskerar att hamna i akut hemlöshet till mer stadigvarande boendelösningar, bland annat inom SHIS. I relation till detta är samverkan för att utveckla arbetssätten kring att erbjuda stödinsatser från olika aktörer avgörande för att dessa familjer ska komma vidare till ett permanent boende eller annan hållbar boendelösning.

En viktig del i arbetet med att motverka hemlöshet i staden är det förebyggande arbetet. I programmet lyfts konkreta exempel på hur socialtjänsten ska samverka internt för att arbeta förebygga kring personer som är 65 år och äldre. Förvaltningen

vill lyfta behov av centralt stöd för att stärka den interna samverkan även kring övriga målgrupper som befinner sig i eller som riskerar att hamna i akut hemlöshet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av Veronica Palm m.fl. (S) och Hassan Jama m.fl. (V), bilaga 1.

Ersätтарыttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) som instämde i det särskilda uttalandet från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Programmets utgångspunkter

"Bostad som medel för återhämtning snarare än som mål" präglar programmet. Att ett tryggt boende är en förutsättning för återhämtning och ökad livskvalitet, snarare än målet för personens återhämtning. Att bostad inte får villkoras med till exempel deltagande i behandling. Det saknas stöd i rättspraxis att villkora insatser med krav på drogfrihet.

Förvaltningen tycker det är bra det tidigare programmet revideras och att förvaltningarna får möjlighet att ge synpunkter.

Vad gäller de övergripande utgångspunkterna så tycker förvaltningen att de språkliga förändringarna är bra och att även de ändrade skrivningarna av längden på biståndsbeslut är bra.

Förvaltningen instämmer i att ett stabilt boende är en förutsättning för ett framgångsrikt arbete med personer som har missbruks- eller psykiska problem och med familjer i krissituationer. Det rymmer väl med förvaltningens strävan mot ökad självständighet och självförsörjning, där boendet är en mycket viktig och avgörande komponent.

Förvaltningen har dock svårt att helt förstå innebörden av att boende inte får villkoras och hur den frågan ska hanteras. Förvaltningen bedömer att denna fråga behöver belysas ytterligare. Detta bland annat utifrån att det också står i programmet på sidan 9 och 10 *"Den internationella forskningen har även visat att de allra flesta personer har möjlighet att behålla en bostad om de samtidigt får socialt stöd, efter behov"* Det framgår också i programmet på sidan 28 om insatsen Bostad Först *"Stöd ges av en case manager som stöttar hyresgästen utifrån dennes formulerade mål och som samordnar övriga vård- och myndighetskontakter som hyresgästen kan ha."*

I riktlinjerna för insatsen försöks- och träningslägenhet ingår att det ska finnas stöd. Boendeformen stödboende inom socialpsykiatri innebär också att det ingår stöd i boendeformen. Insatser såsom försöks- och träningslägenhet och stödboende inom socialpsykiatri, utan krav på att ta emot stöd/insatser, finns för närvarande inte enligt förvaltningens mening.

Förvaltningens erfarenhet är att personer som beviljas boende i till exempel försöks- och träningslägenhet så gott som alltid behöver stöd för att lära sig sköta och behålla sitt boende. Det är inte självklart för alla att ta emot stöd, om inte krav ställs. Enligt förvaltningens mening skulle det också vara svårt att få hyresvärdar att upplåta lägenheter till försöks- och träningsboende om det inte ingick stöd i insatsen.

Förvaltningen ser både en ekonomiskt och en biståndsmässig utmaning i att bevilja stöd till boende för personer som inte behöver, eller vill ha, annat stöd i sin livsföring än en bostad.

Insatser för personer som lever i hemlöshet

Programmet har ett flexibelt sätt att se på individerna bakom en hemlöshetsituation. Det är en heterogen grupp och individerna har olika behov, förutsättningar och vägar att gå för att komma ur hemlöshetsituationen och etablera sig på bostadsmarknaden.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen tycker att Micasas uppdrag med seniorlägenheter för personer över 65, som har hamnat utanför den ordinarie bostadsmarknaden och har svårt att komma tillbaka, är bra. Det vore önskvärt med en liknande lösning för barnfamiljer med samma bakgrund, som inte har behov av annat stöd eller insatser från socialtjänsten.

Förvaltningen ser behov av riktade boendelösningar för att möta den akuta hemlösheten för grupper såsom unga personer, speciellt unga kvinnor, och för personer med psykisk ohälsa och missbruk. För de grupperna är det mycket svårt att hitta lämpliga akuta boenden.

Förvaltningens erfarenhet är att insatsen Bostad först fungerar mycket bra för den målgrupp som insatsen avser, det vill säga personer som levt i långvarig hemlöshet och som har komplexa vårdbehov och/eller samsjuklighet till följd av psykisk ohälsa och missbruk. De personerna får genom Bostad först en klart förbättrad livssituation. Genom Bostad först kan personerna få både bostad och intensivt individuellt stöd av en case manager. En case manager har betydligt färre klienter än till exempel stadsdelsförvaltningens boendestödare.

Förvaltningen tycker att det är ett bra förslag att ta fram en checklista vid placering av barn på hotell eller vandrarhem. Det kan bli ett bra hjälpmedel för att säkerställa att boendet är av tillräckligt god kvalitet och lämpligt för barn. Det är också ett bra förslag att upphandla lämpliga boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer, för att undvika att barn flyttar mellan olika boendelösningar.

De boendelösningar som finns genom SHIS underlättar avsevärt förvaltningens arbete med framförallt barnfamiljer som lever i hemlöshet. Förvaltningen vill särskilt lyfta fram boendeformen genomgångsbostad, utan kompletterade hyresavtal med stadsdelsförvaltningen, som en viktig länk på vägen ur hemlöshet och för ett eget ansvarstagande för sitt boende. Förvaltningen har dock undringar kring att det ställs högre krav på inkomst för barnfamiljer och ungdomar, än för övriga målgrupper, för

att ta över ett hyresavtal. Förvaltningen ser ett eventuellt behov av att lätta på kraven för att möjliggöra för fler familjer/personer att få ta över hyresavtalet och ta ett eget ansvar för sitt boende. Samverkan med SHIS kan med fördel vidareutvecklas kring de gemensamma beröringspunkter som finns gällande hyresgästerna, såsom avtal, ansvar för stöd med mera.

Det kan ytterligare förtydligas i programmet att stadens placeringssamordnare kan ge stöd till att hitta ett lämpligt boende, vid till exempel utskrivning från slutenvård eller kriminalvård, bara när det gäller personer som är biståndsberättigade.

Förvaltningen instämmer i att det är värdefullt att personer som saknar eget boende och som skrivs ut från slutenvård eller från kriminalvård ska få en boendelösning som passar deras behov. Förvaltningens erfarenhet är dock att det kan vara svårt att hinna med att ordna boende för personer som är inlagda på slutenvård korta perioder, 1-2 dagar. Det första lösningen, innan förvaltningen kan hitta ett lämpligt boende, kan därför bli TÖG.

När det gäller personer som skrivs ut från kriminalvård, och som är biståndsberättigade, så görs i normalfallet en planering tillsammans med anstalten, där boendefrågan ingår. För de personer som inte är biståndsberättigade är boendefrågan mer komplex. De personerna måste själva, eller genom anstalten, kontakta förvaltningens mottagningsfunktion inom försörjningsstödet. Om personen bara har behov av försörjningsstöd kan det bli aktuellt att enbart bevilja kortvarigt boende.

Barnfamiljer

Enligt programmet tillhör de flesta barnfamiljer som söker bistånd till boende inte någon av de utsatta grupper, som enligt rättspraxis har rätt till bistånd till egen fast bostad. Socialtjänsten ska utifrån ett barnrättsperspektiv ändå ta särskild hänsyn i ärenden som rör barnfamiljer som lever i eller riskerar att hamna i osäkra boendeförhållanden.

Förvaltningens synpunkter

Barnfamiljer är en prioriterad målgrupp för socialtjänstens arbete och det är bra att barnfamiljer särskilt uppmärksammas i programmet. Problem med boendefrågan kan leda till stora belastningar för en familj och ytterligare försvåra en sedan tidigare problematisk livssituation.

Förvaltningen ser att antalet barnfamiljer som söker stöd hos förvaltningen ökar. Även antalet barnfamiljer som riskerar att bli vräkta ökar. Förvaltningen bedömer att det beror på svårigheter att hitta ett stadigvarande boende. Förvaltningens erfarenhet är att det också är svårt att hitta permanenta boendelösningar för de barnfamiljer som söker stöd hos förvaltningen.

Hyresvärdar gör sällan orosanmälningar gällande barnfamiljer som bor olovligen i andra hand och därmed riskerar att bli vräkta. I förvaltningen löses det för närvarande genom att en del hyresvärdar i stället vänder sig till förvaltningens samordnare för vräkningsförebyggande arbete.

Samverkan kring att förebygga hemlöshet och komma ur hemlöshet

I programmet framhålls att samverkan internt och externt är en förutsättning för att kunna utforma samlade lösningar för varje enskild persons process ur hemlöshet.

Intern samverkan mellan socialtjänstens olika verksamhetsområden nämns som en förutsättning för samlade lösningar för individuellt stöd.

Även samverkan externt nämns som viktigt och som kräver flexibilitet samt beredskap för att medverka till samlade lösningar.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i att samverkan, internt och externt är avgörande för ett framgångsrikt arbete mot hemlöshet i staden. Alla instanser behöver ta sitt ansvar för frågan.

Staden kan inte styra samverkan utanför staden, såsom med privata hyresvärdar och bostadsrättsföreningar. Däremot bör staden kunna styra upp samverkan internt, så att det fungerar på ett mer funktionellt sätt.

Förvaltningen har uppmärksammat att bostadsbolag och hyresvärdar har blivit hårdare i sin hantering av hyresskulder. Flera hyresbolag/hyresvärdar anlitar numer också inkassoföretag för att driva in hyresskulder. Det gäller både privata och kommunala hyresvärdar och leder till större svårigheter att samarbeta och diskutera fram lösningar för att förhindra vräkningar. Samverkan fungerar bättre med de kommunala hyresbolagen än med privata hyresvärdar och bostadsrättsföreningar. Trots det ser förvaltningen ett behov av ökad styrning från staden i denna fråga, för att kunna minska hemlösheten.

Det har blivit svårare för personer att få ta över kontraktet på sin försökslägenhet. Det gäller både kommunala och privata hyresvärdar. Förvaltningen efterlyser en större enighet kring kraven för att få ta över kontrakt, bland annat när det gäller tidsperspektivet.

Enligt förvaltningens erfarenhet fungerar det inte fullt ut när det gäller hyresvärdarnas skyldighet att underrätta socialtjänsten när en hyresgäst sagts upp på grund av obetald hyra eller fått en tillsägelse gällande störning och inte rättat sig efter det. Den bestämmelsen fungerar huvudsakligen bara med de stora hyresvärdarna. Bristerna gäller att informera om att en hyresgäst sägs upp på grund av Stockholms stads program för att motverka försenade inbetalningar av hyror. GDPR anges som orsak till att information inte ges. Det försvårar avsevärt socialtjänstens möjlighet komma in i ett tidigt skede för att förhindra vräkning.

Programmets fokus

Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 har socialtjänstens arbete i fokus.

Förvaltningens synpunkter

Socialtjänstens arbete riktar sig till enskilda individer eller familjer vilket innebär att åtgärderna i programmet riktas till den individuella dimensionen av orsaker till hemlöshet. Programmet saknar därmed åtgärder utifrån de övriga mekanismer bakom hemlöshet, som anges i programmet. Enligt förvaltningens mening hade programmet tjänat på ett bredare åtgärds paket, utifrån olika mekanismer bakom hemlöshetsfrågan. Det hade kunnat öka förutsättningar för att mer långsiktigt lösa hemlöshetsfrågan.

En risk med programmets fokus på socialtjänstens arbete är också att strukturella problem kommer att lösas genom individuellt riktade insatser, där socialtjänsten tar

ansvaret. Olaga handel med hyreskontrakt är enligt förvaltningen en sådan fråga. Skärpningen i hyreslagen, med tuffare regler mot svarthandel och otillåten andrahandsuthyrning, syftar till att få en bättre fungerande hyresbostadsmarknad. De barnfamiljer, och även andra, som i och med lagändringen blir av sin bostad kan då söka stöd hos socialtjänsten, även om de inte har andra biståndsbehov. För de personerna/familjerna löser socialtjänsten, med sina individuellt riktade insatser, ett strukturellt bostadspolitiskt problem. Detta utifrån att socialtjänsten, enligt programmet, har en viktig roll när det gäller att förebygga avhysningar, och ett särskilt ansvar för att barnfamiljer inte ska vara utan bostad.

Enligt förvaltningens mening har bristen på bostäder i Stockholm återverkning på antalet personer som söker stöd och bistånd hos socialtjänsten. Bland annat söker personer med funktionsnedsättning, som skulle klara av att vanligt boende, eventuellt med boendestöd, mer omfattande stöd i form av stödboende, för att det saknas tillgång till vanliga lägenheter. Detta strider emot den strävan mot ökad självständighet och deltagande i samhällslivet, som är grundläggande för omsorgen om personer med funktionsnedsättning i staden.

Förvaltningens erfarenhet är också att en hel del av de personer som är aktuella inom socialtjänsten, och har stöd/insatser i form av Stockholms stads program för att motverka boende, och stöd i boende, klarar av ett mer självständigt boende om det finns tillgång till bostäder. På grund av att klimatet hårdnat på bostadsmarknaden blir personer som kan klara av ett eget boende bostadslösa och söker därför stöd från socialtjänsten. Att bli av med

sin bostad spär dessutom på de eventuella svårigheter en person har sedan tidigare.

Följa upp att arbetet ger avsedd effekt

Förvaltningens synpunkter

Den åtgärdslista som finns utifrån de olika strategierna förtydligar på ett bra sätt vilka åtgärder som ska genomföras.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att utarbeta former för att följa upp att arbetet för att motverka hemlöshet ger avsedd effekt. En del i det arbetet måste enligt förvaltningens mening vara att formulera tydliga och rimliga målsättningar med de olika insatserna i programmet. Eftersom programmet riktas till socialtjänsten bör uppföljningen fokuseras på att följa upp resultat av det arbete som utförs inom socialtjänsten. Det är enligt förvaltningens mening inte möjligt att följa upp utvecklingen av hemlöshetsproblemet generellt genom att följa upp insatser som utförs inom socialtjänsten. Detta eftersom hemlöshet, som framgår i programmet, är ett samhällsproblem med flera olika orsakgrunder.

Förvaltningen tycker att det är viktigt att analysarbetet också görs utifrån olika perspektiv, såsom Omvärld, Medborgare (målgrupp, brukare). Förvaltning, Enhet, (se nedan analysmodell från Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA) för att säkerställa att åtgärder som vidtas grundas på rätt orsakssammanhang.

Coronapandemin

Utifrån utvecklingen i staden och landet under våren med covid-19 pandemin har förvaltningen en oro inför den närmaste framtiden när det gäller bland annat frågor om hemlöshet. Över hela landet ökar arbetslösheten, personer har mer ansträngd hushållsekonomi och många har varit sjuka i långa perioder. Förvaltningen ser en ökning Stockholms stads program för att motverka av hushåll som söker försörjningsstöd. Förvaltningen ser ännu ingen ökning av inkommen information om vråkningshot. Vid diskussion med Kronofogdemyndigheten och de stora hyresvärdarna har det framkommit att en effekt förväntas efter sommaren.

Dessa förändrade livsbetingelser för människor på grund av yttre omständigheter skapar stora problem. Socialtjänsten ser stora utmaningar med att lösa dessa problem utifrån nuvarande förutsättningar och ramar. För att minska konsekvenserna av covid-19 pandemin, och bland annat undvika att personer hamnar i hemlöshet, på grund av yttre förändrade livsförutsättningar, behövs ett helhetsgrepp kring situationen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Under förutsättning att det nya programmet fastställs av fullmäktige ser förvaltningen gärna en central satsning på programmets införande. Förvaltningen arbetar redan i hög utsträckning i linje med de föreslagna arbetssätten och åtgärderna. Exempelvis arbetar bolots, samhällsvägledare, hyresrådgivare och budget- och skuldrådgivare

organisatoriskt på samma enhet för att bland annat underlätta intern samverkan i frågor som rör motverkandet av hemlöshet.

Förvaltningen bidrar gärna till uppföljning och kunskapsutbyte om sitt samarbete med Familjebostäder, som nämns i programmet. Arbetssättet syftar till att söka upp och erbjuda stöd till personer som riskerar avhysning.

Förvaltningen ställer sig vidare positiv till att det nuvarande programmets skrivning om biståndsbeslut som gäller i sex månader ändras till en text som förklarar vikten av att minimera tiden den enskilde bor i akuta boendelösningar. Förvaltningen välkomnar även förslaget om att socialnämnden ska ta fram en modell för trygga akutplaceringar av barnfamiljer i akut bostadsnöd. Vi deltar gärna i en undersökning om behovet av att upphandla lämpliga boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer. Det är i dagsläget en tidskrävande arbetsuppgift att lokalisera lämpliga akutplaceringar för barnfamiljer.

Förvaltningen ställer sig positiv till att insatsen *bostad först* även bidrar till ett övergripande synsätt där ett tryggt boende är en förutsättning för återhämtning och livskvalitet, snarare än målet för en persons återhämtning. Förvaltningen ser utifrån detta ett behov av att utöka socialnämndens platser för denna insats, eftersom antalet platser i dagsläget inte är tillräckligt. Förvaltningens vuxenenhet har för 2020 fått en (1) lägenhet inom ramen för insatsen. Vi ser även behovet av att utöka antalet platser inom socialnämndens övriga boenden eftersom de långa köerna försvårar förvaltningens arbete utifrån det nuvarande programmet.

Förvaltningen ser ett behov av att Stockholms stad först på övergripande nivå inleder samverkan med Region Stockholm i frågor som rör hemlöshet, för att skapa förutsättningarna för stadsdelsnämnderna att därefter utarbeta lokala rutiner och handlingsplaner för samverkan med regionen. Förvaltningen ser även behovet av att staden utarbetar övergripande riktlinjer för det vräkningsförebyggande arbetet för att öka likställigheten mellan stadsdelsnämnderna. De allmännyttiga bostadsbolagen som samverkar med flera stadsdelsnämnder har vittnat om stora skillnader i arbetssätt, till exempel hur snabbt stöd erbjuds till personer som riskerar avhysning.

Förvaltningen föreslår avslutningsvis att innehållet under rubriken ”Ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämnderna och socialförvaltningens enhet för hemlösa” på sidan 13 ersätts av en hänvisning till stadens riktlinjer ”Ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna” för att undvika upprepningar och alltför detaljerade skrivningar i programmet. (Rubriken bör också ändras till ”Ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämnderna och *socialnämndens* enhet för hemlösa”, inte socialförvaltningens, så att det blir tydligt att ansvaret ytterst vilar på respektive nämnd.)

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 maj 2020 följande.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Eva Fagerhem (S) och Ann-Marie Strömberg (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Henrik Åkerlund (SD), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Förvaltningen är positiv till programmets struktur. Det är överskådligt och programmets mål och strategier är relevanta. Det är särskilt positivt att programmet tar upp de behov av kunskapsutveckling som finns inom området.

Socialtjänstens begränsade ansvar för bostadsanskaffning är ett komplicerat område som styrs av lagstiftning, rättspraxis och kommunal riktlinjer. Programmets uttolkning är rimlig och tydlig och bedöms kunna utgöra ett gott stöd för socialtjänsten på detta område.

Det är mycket glädjande att se att socialförvaltningen får ett uppdrag att undersöka stadsdelsförvaltningarnas behov av att upphandla boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer särskilt då barn inte ska behöva byta skola eller förskola vid flytt till ett tillfälligt boende och det med detta krävs tillgång till bra lösningar inom stadens geografiska område med goda allmänna kommunikationer.

Stadens program mot hemlöshet 2014-2019 förordade att personer i olika typer av hemlöshetssituationer som utgångspunkt skulle beviljas sex månader långa biståndsbeslut. Utvärderingen av arbetet med målgruppen personer som lever i akut hemlöshet visade att denna skrivning uppfattades som problematisk och således inte efterföljdes. De huvudsakliga invändningarna mot biståndsbeslut som löper över sex månader var att detta strider mot stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, enligt vilka rätten till bistånd ska prövas månatligen, samt att de boendelösningar som finns att tillgå i ett akut situation kan vara olämpliga under en så pass lång tidsperiod som sex månader. I programmet för perioden 2020-2025 har skrivningarna om sex månader långa biståndsbeslut därför utgått och ersatts av skrivningar som förklarar vikten av att minimera tidsperioder i akuta boendelösningar till förmån för mer stadigvarande sådana. Förvaltningen är mycket positiv till denna förändring.

Programmet gör ett tydligt ställningstagande för principerna i Bostad Först som innebär att socialtjänsten inte ska ställa krav på deltagande i behandling för vuxna med missbruk eller missbruk och omfattade psykisk ohälsa i hemlöshet för att få tillgång till en stadigvarande boendeinsats. Det varaktiga boendet är ett medel för att uppnå återhämtning inte ett mål i sig. Förvaltningen befarar att detta förhållningssätt kommer att leda till stora kostnadsökningar för placeringar i stödboende som kommer att drabba ett verksamhetsområde som redan i dag har stora problem att klara kostnaderna inom givna budgetramar.

På sidan 29 i programmet nämns att en erfarenhet från socialförvaltningens Bostad först-program är att samtliga verksamhetsområden som är i kontakt med personer i insatsen behöver fördjupa sin förståelse för modellen, till exempel genom att avstå från att reducera försörjningsstöd vid återfall i missbruk. Detta kan vara problematiskt ur ett likställighetsperspektiv. Detta bör utredas vidare.

Målgruppen hemlösa kvinnor med missbruk/beroende skulle behöva ges ett större utrymme i programmet utifrån den särskilda utsattheten där upp till 90 % regelbundet är utsatta för våld.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

Hässelby Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Lisa Carlsson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Özlem Körhan m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ersättare Sandra Hölzgen (SD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Angelo Tapia (Fi), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 juni 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att programmet har fått en tydligare struktur när det gäller mål, strategier, arbetssätt, åtgärder och vilka förvaltningar, bolag och nämnder som är ansvariga för att åtgärderna genomförs. Förvaltningen anser vidare att det är mycket bra att barnkonventionen och brukares perspektiv och inflytande lyfts som viktiga perspektiv i den gemensamma plattformen för insatser för att motverka hemlöshet.

Programmet ger ett bra stöd i socialtjänstens arbete med att motverka hemlöshet. Förvaltningen har dock följande synpunkter:

Försöks- och träningslägenheter

Förvaltningen anser att utgångspunkten att tillgången till en egen bostad är ett medel för återhämtning, snarare än ett mål för återhämtning, är bra och bör föras in i stadens riktlinjer för försöks- och träningslägenheter. I programmet påtalas vikten av samverkan mellan stadens socialtjänst och bostadsbolag, samt tillit till varandras kompetens. Utgångspunkten, att en egen bostad är ett medel för återhämtning, behöver förankras hos bostadsbolagen så att det möjliggör forum för samverkan och ett förtroende för socialtjänstens arbete med enskilda individer.

Äldre och hemlöshet

I stadens riktlinjer för ärendeansvar mellan stadsdelsförvaltningarna ska det vid ansökan om stöd från personer 65 år och äldre, göras en gemensam initial bedömning av handläggare inom äldreomsorg, individ- och familjeomsorg och funktionsnedsättning. I stadens program för att motverka hemlöshet står att äldre personer i hemlöshet ska erbjudas långsiktiga boendelösningar vilket är bra. Förvaltningen har uppmärksammat att det blir allt fler äldre som har ett pågående missbruk och som lever i hemlöshet och där det finns svårigheter att erbjuda en långsiktig boendelösning. Det vore bra om det i programmet lyftes att särskild hänsyn ska tas i arbetet med målgruppen äldre i hemlöshet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

Tjänsteutlåtandet lämnas som remissvar till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Johanna Karlsson (S) och Maria Ekberg (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Max Almflod (SD), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Det råder i dag bostadsbrist i de flesta av landets kommuner. Det innebär att allt fler personer söker socialtjänstens bistånd till boende. Vilka personer och grupper som söker socialtjänstens bistånd till boende varierar i över tid beroende av olika strukturella och institutionella faktorer. Möjligheten för socialtjänsten att påverka det totala antalet hemlösa och bostadslösa är begränsad då frågan är avhängig andra övergripande faktorer som exempelvis den kommunala

bostadsförsörjningsplaneringen, demografiska förändringar och möjligheterna till arbete och försörjning.

I socialtjänstlagen kapitel 5 regleras vilka grupper av personer som socialtjänsten har ansvar för i första hand. Där nämns barn och unga, äldre, personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, personer med missbruk och brottsoffer. Stöd till boende beviljas enligt socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Grunden för att socialtjänsten efter utredning ska bevilja ett boende är att personen är i behov av stöd i någon form. Det kan som exempel vara bostadsanpassning, stöd för att klara av sin vardag alternativt stöd för att minska ett missbruk. Enbart bostadslöshet är inte orsak att bevilja ett boende enligt SoL och LSS.

I programmet beskrivs hur socialtjänstens ansvar för bostadsanskaffning ser ut. Där anges att personer som kan komma ifråga för bistånd i form av en fast bostad är personer som skulle behöva bistånd från socialtjänsten för att tillgodose sitt behov av bostad även om tillgången på prisöverkomliga bostäder var god. Förvaltningen anser att det är en viktig princip att hålla fast vid. För att upprätthålla legitimiteten för socialtjänsten får uppdraget inte bli för vidsträckt. Angående skrivningen om bistånd i form av fast bostad så kan den inge en falsk trygghet eftersom socialtjänsten inte kan tillhandahålla fasta bostäder utan endast boendelösningar av mer akut och kortsiktig karaktär. När det gäller personer och familjer som behöver hjälp med att ställa sig i bostadskö, så skulle exempelvis bostadsförmedlingen kunna vara den instans som är behjälpliga med detta. Socialtjänstens fokus på kärnverksamheten måste bibehållas.

Programmets avsnitt 3, ”mål och strategier” är tydligt upplagt. Tre strategier beskrivs där; att förebygga hemlöshet, att möta den akuta hemlösheten och steget vidare till eget boende. Utifrån varje strategi beskrivs arbetssätt och åtgärder i åtgärdslistor. Förvaltningen ser arbetet med att motverka hemlöshet som en sammanhållen process där samverkan, mellan olika delar av socialtjänsten, är avgörande. Det är viktigt de olika delarnas ansvarsområden tydliggörs så att risken för att personer hamnar mellan stolarna minimeras. Det vråkningsförebyggande arbetet är centralt i arbetet mot hemlöshet. I detta arbete måste socialtjänstens olika delar samverka och agera snabbt för att förhindra avhysningar och bostadslöshet som ger stora konsekvenser för enskilda individer och hushåll.

I avsnitt 3, strategi 2, beskrivs särskilda insatser för olika målgrupper som befinner sig i eller som riskerar att hamna i akut hemlöshet. När det gäller personer med missbruk/beroende och/eller allvarlig psykisk ohälsa som lever i akut hemlöshet anges det att inriktningen i staden ska vara att de som regel ska erbjudas en boendelösning utan några villkor om deltagande i behandling. Förvaltningens erfarenhet är en annan. Att ställa villkor på att en hyresgäst ska försöka vara drogfri, delta i behandling och om det gäller personer med psykosproblematik, att ta sina ordinerade antipsykotiska läkemedel har varit en framgångsfaktor i arbetet mot återhämtning och gett som resultat att personen kunnat överta lägenhetskontraktet och få en egen bostad betydligt tidigare.

Förvaltningen anser att insatsen bostad först utgör ett värdefullt komplement till andra boendeinsatser men att programmet har för stort fokus på insatsen. Förvaltningens erfarenhet är att insatserna försöks- och träningslägenhet fungerat mycket bra. Förvaltningen har använt insatserna för personer med stora stödbehov och gett anpassade boendestödsinsatser som utökats vid återfall i missbruk eller vid störningar.

I ett stycke står att personer som lever i hemlöshet och på grund av social problematik står mycket långt ifrån arbetsmarknaden kan beviljas sysselsättning som bistånd i form av daglig verksamhet. Förvaltningen vill uppmärksamma att insatsen daglig verksamhet endast kan beviljas personer som tillhör personkretsarna 1 eller 2 enligt 1 § LSS (*Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade*).

Programmet beskriver fem vägledande principer som ska vägleda socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden. Fem principer som förvaltningen ställer sig positiv till. När det gäller de barnfamiljer som lever eller riskerar att hamna i akut hemlöshet anger programmet de endast i nödfall och under mycket korta perioder ska bo på hotell eller vandrarhem. Förvaltningen anser det vara en viktig princip att eftersträva och arbeta för långsiktiga boendelösningar för denna grupp. I syfte att i möjligaste mån tillse att boendet är av tillräckligt god kvalitet och att det är lämpligt för barn att vistas där, ska en barnchecklista tas fram av socialförvaltningen. Checklistan ska användas som stöd vid en placering. Socialförvaltningen ska också undersöka stadsdelsnämndernas behov av att upphandla lämpliga boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer.

Förvaltningen ser det som viktigt att de upphandlade boendeplatserna ligger på en rimlig kostnadsnivå för att undvika kostnadsökningar och att den barnchecklista som ska tas fram, tas fram i samråd med stadsdelsnämnderna. Programmet innehåller också skrivningar om att socialtjänsten ska ha en mer generös bedömning vid beslut om ekonomiskt bistånd till olika fritidsaktiviteter för placerade barn. Stadens program mot hemlöshet 2014-2019 förordade att personer i olika typer av hemlöshetssituationer som utgångspunkt skulle beviljas sex månader långa biståndsbeslut. I programmet för 2020-2025 har skrivningarna utgått och ersatts av skrivningar som förklarar vikten av att minimera tidsperioder i akuta boendelösningar till förmån för mer stadigvarande sådana. Förvaltningen anser att riktlinjer och förslag som ger kostnadsökningar bör kompenseras med motsvarande öknings i stadens budgetfördelning.

När det gäller personer som skrivs ut från slutna hälso- och sjukvård och som saknar bostad beskriver programmet att socialförvaltningens placeringssamordnare kan medverka för att hitta ett lämpligt boendalternativ för biståndsberättigade personer som saknar en bostad. Det är viktigt att samarbetet fungerar väl mellan socialförvaltningen, regionen och socialtjänstens olika delar, kring de personer som avses. Förvaltningen skulle vilja se ett förtydligande av begreppet biståndsberättigade personer, som används i flera stycken.

För personer som skrivs ut från kriminalvård och som saknar bostad anger programmet att det ska finnas en stadigvarande boendelösning vid utskrivning av biståndsberättigade personer som saknar bostad. Här anser förvaltningen att det vore effektivare om flera av samhällets aktörer samverkade i frågan så att exempelvis frivården och kriminalvården ger personerna stöd i bostadsanskaffning under strafftiden istället för att socialtjänsten ska ansvara för detta efter frigivning.

I avsnitt 4 föreslås att stadsdelsnämnderna ökar kunskapen kring verkliga metoder för stöd i bostadssökande. Det är en uppgift som med fördel kan ledas av socialförvaltningen där stadsdelsnämndernas praktiska erfarenhet kan utgöra ett viktigt underlag. För enskilda stadsdelsnämnder kan det vara svårt att på egen hand driva metodutveckling med ett begränsat statistiskt underlag och med begränsade resurser.

Förvaltningen ser det som positivt att programmet föreslår indikatorer för uppföljning av måluppfyllelse. Det är dock av vikt att indikatorerna är formulerade på

sådant sätt att de fångar upp resultat av socialtjänstens arbete i frågor där socialtjänstens insatser har en påverkansmöjlighet. Den nuvarande indikatorn ” Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärjas” är ett exempel på en indikator som inte följer upp resultat av socialtjänstens arbete. Detta då avhysningsprocessen är så långt gången när det inkommer ett meddelande om avhysning från kronofogden att det inte längre är möjligt att göra några uppgörelser eller bestrida en hyresvärdskrav mot en hyresgäst. En underrättelse om avhysning från Kronofogdemyndigheten innehåller enbart information om datum och tid för avhysningens verkställande. Förvaltningens vräkningsförebyggande arbete börjar vid ett tidigare skede när meddelanden om anmodan till rättelse eller information om att någon ådragit sig hyresskulder eller el skulder inkommit. De indikatorer som föreslås i föreliggande program, exempelvis antalet hemlösa personer i Stockholms stad, antalet verkställda avhysningar i Stockholms stad totalt och antal personer i akuta boendesituationer, är exempel på indikatorer som inte fångar upp resultat av socialtjänstens arbete. Förvaltningen ställer sig i stort sett positivt till Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 men anser att programmet i sin helhet kunde göras mer lättöverskådligt.

Förvaltningen föreslår att nämnden lämnar tjänsteutlåtandet som remissvar till kommunstyrelsen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Reservation anfördes av Magnus Waller (S) och Viktor Gustafsson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Lena-Karin Lifvenhjem (SD), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar det nya programmet som helhet och tycker att det är positivt att handlingsplanen för barnfamiljer som lever i osäkra boendeförhållanden nu integrerats i programmet.

Förvaltningen tycker dock att behoven hos äldre personer över 65 år inte uppmärksammas tillräckligt. Under 2019 var det 38 äldre personer inom stadsdelsområdet som riskerade vräkning alternativt hamna i hemlöshet eller av annan anledning hade osäkra boendeförhållanden. Det är särskilt viktigt att uppmärksamma

att äldre inte bara riskerar avhysning på grund av demens utan det kan även handla om sämre ekonomi eller andra sociala eller psykiatriska besvär. Vad behoven består i påverkar vilket stöd eller vilka boendelösningar som bör erbjudas.

Förvaltningen förvånas över att gruppen nyanlända i stadens genomgångsbostäder, ofta med SHIS som hyresvärd, inte nämns i programmet. I staden finns hundratals nyanlända hushåll, många barnfamiljer, som lever i ett osäkert boendeförhållande. Att särskilt uppmärksamma denna grupp och deras behov hade passat väl i detta program.

Förvaltningen vill som gott exempel lyfta det metodmaterial som bland annat Skarpnäcks stadsdelsförvaltning tagit fram i projekt 'Förstärkt bostadsvägledning' som vänder sig till just nyanlända. Det materialet används inom förvaltningens samhällsvägledning för nyanlända och kan med fördel erbjudas fler grupper.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Omedelbar justering.

Reservation anfördes av Elvir Kazinic m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Niklas Thorén m.fl. (V), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till det nya programmet för att motverka hemlöshet i Stockholms stad. Programmet tar ett helhetsgrepp på hemlöshetsproblematiken. Målen och strategierna är användbara och utgör en gemensam utgångspunkt för hur socialtjänsten ska fortsätta arbeta för att motverka hemlöshet i staden.

Den nya definitionen av hemlöshet som utgår från att hemlöshet är en situation som en person befinner sig i för en kortare eller längre tid. Detta gynnar arbetet med den heterogena målgruppen istället för som tidigare definierade en person. Det innebär att vara hemlös, och mekanismerna bakom, kan se olika ut för olika personer och grupper. Socialtjänsten behöver kontinuerligt utveckla sina arbetssätt för att kunna stödja personer i deras processer ur hemlöshet.

Det är betydelsefullt att programmet lyfter fram att socialtjänsten inte ensam kan klara av att arbeta med hemlöshetsfrågan och därför är vikten av samverkan mellan interna och externa aktörer, exempelvis bostadsbolagen, avgörande i arbetet med att exempelvis utveckla arbetssätt för personer och familjer som blir avhysta från sina boenden.

Förvaltningen är positiv till att Bostad först har implementerats i stadens ordinarie utbud av boende och stödinsatser för personer i hemlöshet. Förvaltningen ställer sig bakom förhållningssättet att ett tryggt boende är en förutsättning för återhämtning och ökad livskvalitet, där utgångspunkten är att bostaden är medlet snarare än målet för en persons rehabilitering.

Vidare anser förvaltningen att det är betydelsefullt att barnrättsperspektivet har fått större utrymme i programmet och välkomnar socialförvaltningens modell för trygga akutplaceringar av barnfamiljer som är bostadslösa.

Att en tydlig boendeplan upprättas är betydelsefullt utifrån klientens eget ansvar att söka boenden. Boendeplanen ska innehålla vilka stödinsatser en person ska få i samband med bistånd till en akut boendelösning.

I stadens program mot hemlöshet 2014-2019 förespråkades att personer i hemlöshet beviljades sex månader långa biståndsbeslut. Utvärderingen med målgruppen personer som lever i akut hemlöshet visar att detta uppfattades som bekymmersamt och inte följdes. Anledningen till invändningarna mot biståndsbeslut som varar i sex månader var att det inte stämmer överens med stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, där rätten till bistånd ska prövas varje månad samt att de boendelösningar som beviljas i en akut situation kanske inte är lämpliga under en sexmånaders period. Förvaltningen är positiv till att det nya programmet poängterar att tidsperioder i akuta boendelösningar ska minimeras och ersättas av mer stadigvarande alternativ.

För förvaltningen är det viktigt att understryka att stora delar av den hemlöshetsproblematik som Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning hanterar inte kan lösas med hjälp av programmet. Programmet avgränsar sig till socialtjänstens arbete och underskottet av bostäder och förekomsten av strukturella problem kvarstår. Förvaltningen bedömer inte att programmet i dess nuvarande utformning, mer än marginellt, kommer att leda till ett minskat inflöde eller ökat utflöde av personer i hemlöshet i detta stadsdelsområde.

Med det i åtanke, och med beaktande av att beslut för personer som lever i hemlöshet och barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden blir mer stadigvarande, bedömer förvaltningen också att programmet kommer att medföra ökade kostnader.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 3 september 2020 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Tina Kratz m.fl. (V) och Monica Lövström m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wallin (SD), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar förslaget till nytt program för att motverka hemlöshet. Det är välskrivet och utgör ett bra kunskapsstöd och en bra genomgång av stadens resurser inom området. Texten om socialtjänstens ansvar för boendeanskaffning är i det nya programmet tydligt formulerad utifrån aspekter som avgränsning och rättssäkerhet. Att språkliga begrepp har setts över för att vara i linje med de förhållningssätt som programmet påbjuder är mycket positivt. Precis som det formuleras i programmet ser förvaltningen framöver behov av att också se över begreppen träningslägenhet och försökslägenhet.

Det är positivt att det betonas i programmet att arbetet för att motverka hemlöshet är långsiktigt och behöver anpassas till olika målgrupper. Programmet ger också ett bra stöd i det konkreta arbetet riktat till särskilda målgrupper, exempelvis äldre, barnfamiljer, personer som skrivs ut från slutenvård och personer med beroende och/eller allvarlig psykisk ohälsa. Det är bra att avsnittet om uppföljning av programmet innehåller kartläggningar där basår preciserats, vilket underlättar för uppföljning av programmet. Målen är också formulerade för att adressera olika hemlöshetssituationer. Programmet framhåller att det fortsatt behövs mycket kunskapsutveckling på området.

Förvaltningen ser särskilt positivt på att barnrättsperspektivet framhålls i avsnittet ”Vägledande principer i arbetet med barnfamiljer som lever i eller riskerar att hamna i osäkra boendeförhållanden”. Programmet tar senare upp vikten av att, med vårdnadshavares samtycke, ge information till och prata med barn om familjens situation, samt hur detta tas med i socialtjänstens dokumentation och planering av insatser. Detta är metodutveckling som förvaltningen arbetar med och ser fram emot att fortsatt bidra med i staden. Förvaltningen föreslår att barnets rätt till information och att få uttrycka sina åsikter om bostadssituationen konkretiseras närmare i programmet som en åtgärd under strategi 2.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Anna Laine m.fl. (V), Salar Rashid m.fl. (S) och Sissela Nordling Blanco (Fi), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Laine m.fl. (V) och Sissela Nordling Blanco (Fi), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget till ett nytt program för att motverka hemlöshet för åren 2020-2025 och dess innehåll. Förvaltningen instämmer i att hemlöshet är ett samhällsproblem i skärningspunkten mellan bostads- respektive socialpolitik samt att socialtjänsten spelar en viktig roll i arbetet för att motverka hemlöshet. Bostadsbrist och hårdare krav från hyresvärdar medför att allt fler söker sig till socialtjänsten för att få en bostad. Särskilt svårt är det för kvinnor och nyanlända eftersom de saknar kötid och ekonomiska förutsättningar för att etablera sig på bostadsmarknaden.

Förvaltningen är positiv till att det stöd som ska erbjudas personer som befinner sig i hemlöshet ska utgå från evidensbaserade metoder. Förvaltningen är även positiv till den språkliga moderniseringen samt ändringen av tidigare skrivningar kring längden på biståndsbeslut. Programmet har ett bra upplägg med tydliga strategier och indikatorer för uppföljning. Helhetssyn, samverkan, brukarinflytande, kvalitetsarbete och barnrättsperspektiv lyfts fram som viktiga vägledande perspektiv i socialtjänstens arbete mot hemlöshet.

Förvaltningen instämmer i att socialtjänsten ska undvika att barn flyttas runt mellan olika boendelösningar och är därför positiv till förslaget att socialförvaltningen får i uppdrag att undersöka behovet av att upphandla lämpliga boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer.

Förvaltningen anser att insatsen *Bostad först* är ett framgångsrikt sätt att arbeta med hemlöshet och innebär att socialtjänstens insatser ska utgå ifrån synen på bostad som medel för återhämtning snarare än målet för en persons återhämtning.

Förvaltningen delar bilden att hemlöshet är ett resultat av många olika risk- och sårbarhetsfaktorer. Majoriteten av förvaltningens hushåll som bor på osäkra boenden gör det för att de saknar ekonomiska förutsättningar, kötid på bostadsmarknaden eller är nyanlända. Brist på arbete och avsaknad av fast inkomst alternativt låg inkomst i kombination med hyresvärdarnas höga krav försvårar svaga gruppers inträde på bostadsmarknaden. I många fall är ett arbete helt avgörande för att den enskilde ska

kunna få en bostad. Vid en lågkonjunktur, så som nu slås socioekonomiskt svaga grupper ut vilket inte uppmärksammas tillräckligt tydligt. Förvaltningen föreslår därför att kopplingen till förvärvsarbete och den egna försörjningen lyfts fram i programmet.

I stadsdelsnämndsområdet finns det en utbredd problematik med otillåten andrahandsuthyrning. Många av de som är hemlösa har inte några andra sociala problem utan det är arbetslöshet, låga inkomster och rådande bostadsbrist som är orsaken till hemlösheten. En stor del av dessa personer befinner sig i en hemlöshetssituation där de hyr olovligt, dyrt och på osäkra villkor. Förvaltningen befarar att antalet personer som befinner sig i strukturell hemlöshet utan social problematik kommer att öka och bli en ny målgrupp. Det är även viktigt att ha i åtanke att den strukturella hemlösheten får stora konsekvenser både ur ett socialt och ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2020 följande.

1. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen.
2. Denna paragraf justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Rashid Mohammed m.fl. (V) och Nassir Abdullahi m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ghazal Saberian (SD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ploen (Fi), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har under 2020 fortsatt att arbeta i enlighet med programmet för 2014-2019.

Förvaltningen anser att programmet för 2020-2025 är positivt i flera avseenden. Programmet är tydligt och tar på ett väl avvägt sätt hänsyn till de lagar, regler och den rättspraxis som råder inom socialtjänstens ansvar för bostadsskaffning.

Förvaltningen anser vidare att det är positivt att programmet är baserat på en grundlig utvärdering av tidigare program och ser att detta föranlett flera förbättringar i jämförelse med föregående program. Företrädesvis anser förvaltningen att det är positivt att skrivningen kring att personer i olika typer av hemlöshetssituationer som utgångspunkt beviljas sex månader långa biståndsbeslut, som återfanns i tidigare

program, utgår. Efterlevnaden av skrivningen har varit problematisk då den inte harmoniserat med stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, där det specificeras att rätten till bistånd ska prövas månatligen. Förvaltningen välkomnar även att socialförvaltningen i programmet uppdras att undersöka stadsdelsförvaltningarnas behov av upphandling av boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer.

Förvaltningen vill dock framhålla att finns en risk att programmets skrivningar om att vuxna med missbruk eller omfattande psykisk ohälsa i hemlöshet ska beviljas stadigvarande boendeinsatser utan krav blir kostnadsdrivande. Vidare ser förvaltningen ett behov av att det i programmet tydliggörs att boendeinsatser bör kombineras med erforderliga stödinsatser för att tillgodose individens behov.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Anders Göransson m.fl. (S) och Charlotte Lilja Pittuco m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Antonia Simon (Fi) som ställde sig bakom det gemensamma förslaget från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom det nya programmet för att motverka hemlöshet för 2020-2025. Det är välskrivet och utgör ett bra kunskapsstöd och en bra genomgång av stadens resurser inom området. Programmet tar upp relevanta delar och har tydligt formulerade mål, strategier och åtgärder som underlättar det dagliga arbetet och arbetet generellt inom förvaltningen med att motverka hemlöshet. Helhetssyn, samverkan, brukarinflytande, kvalitetsarbete och barnrättsperspektiv lyfts fram som viktiga vägledande perspektiv i socialtjänstens arbete mot hemlöshet. Förvaltningen är även positiv till de språkliga förändringarna samt ändringen av tidigare skrivningar kring längden på biståndsbeslut.

Det är positivt att det betonas i programmet att arbetet för att motverka hemlöshet är långsiktigt och behöver anpassas till olika målgrupper. Programmet ger också ett bra stöd i det konkreta arbetet riktat till särskilda målgrupper, exempelvis äldre, barnfamiljer, personer som skrivs ut från slutenvård och personer med beroende

och/eller allvarlig psykisk ohälsa. Förvaltningen är positiv till att det stöd som ska erbjudas personer som befinner sig i hemlöshet ska utgå från evidensbaserade metoder. Programmet framhåller att det fortsatt behövs kunskapsutveckling på området.

Förvaltningen ser positivt på att barnrättsperspektivet framhålls i avsnittet ”Vägledande principer i arbetet med barnfamiljer som lever i eller riskerar att hamna i osäkra boendeförhållanden”. Programmet tar upp vikten av att, med vårdnadshavares samtycke, ge information till och prata med barn om familjens situation, samt hur detta tas med i socialtjänstens dokumentation och planering av insatser. Förvaltningen instämmer i att socialtjänsten ska undvika att barn flyttas runt mellan olika boendelösningar och är därför positiv till förslaget att socialförvaltningen får i uppdrag att undersöka behovet av att upphandla lämpliga boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 maj 2020 följande.

Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Stefan Johansson (S) och Mattias Håkansson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Roland Johansson (SD), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Förvaltningen är positiv till programmets struktur. Det är överskådligt och programmets mål och strategier är relevanta. Det är särskilt positivt att programmet tar upp de behov av kunskapsutveckling som finns inom området.

Socialtjänstens begränsade ansvar för bostadsanskaffning är ett komplicerat område som styrs av lagstiftning, rättspraxis och kommunal riktlinjer. Programmets uttolkning är rimlig och tydlig och bedöms kunna utgöra ett gott stöd för socialtjänsten på detta område.

Det är mycket glädjande att se att socialförvaltningen får ett uppdrag att undersöka stadsdelsförvaltningarnas behov av att upphandla boendeplatser för akuta placeringar av barnfamiljer särskilt då barn inte ska behöva byta skola eller förskola vid flytt till

ett tillfälligt boende och det med detta krävs tillgång till bra lösningar inom stadens geografiska område med goda allmänna kommunikationer.

Stadens program mot hemlöshet 2014-2019 förordade att personer i olika typer av hemlöshetsituationer som utgångspunkt skulle beviljas sex månader långa biståndsbeslut. Utvärderingen av arbetet med målgruppen personer som lever i akut hemlöshet visade att denna skrivning uppfattades som problematisk och således inte efterföljdes. De huvudsakliga invändningarna mot biståndsbeslut som löper över sex månader var att detta strider mot stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, enligt vilka rätten till bistånd ska prövas månatligen, samt att de boendelösningar som finns att tillgå i ett akut situation kan vara olämpliga under en så pass lång tidsperiod som sex månader. I programmet för perioden 2020-2025 har skrivningarna om sex månader långa biståndsbeslut därför utgått och ersatts av skrivningar som förklarar vikten av att minimera tidsperioder i akuta boendelösningar till förmån för mer stadigvarande sådana. Förvaltningen är mycket positiv till denna förändring.

Programmet gör ett tydligt ställningstagande för principerna i Bostad Först som innebär att socialtjänsten inte ska ställa krav på deltagande i behandling för personer med missbruk eller missbruk och omfattade psykisk ohälsa i hemlöshet för att få tillgång till en stadigvarande boendeinsats. Det varaktiga boendet är ett medel för att uppnå återhämtning inte ett mål i sig. Förvaltningen befarar att detta förhållningssätt kommer att leda till stora kostnadsökningar för placeringar i stödboende som kommer att drabba ett verksamhetsområde som redan i dag har stora problem att klara kostnaderna inom givna budgetramar.

På sidan 29 i programmet nämns att en erfarenhet från socialförvaltningens Bostad först-program är att samtliga verksamhetsområden som är i kontakt med personer i insatsen behöver fördjupa sin förståelse för modellen, till exempel genom att avstå från att reducera försörjningsstöd vid återfall i missbruk. Detta kan vara problematiskt ur ett likställighetsperspektiv. Detta bör utredas vidare.

Målgruppen hemlösa kvinnor med missbruk/beroende skulle behöva ges ett större utrymme i programmet utifrån den särskilda utsattheten där upp till 90 % regelbundet är utsatta för våld.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Rudolf Sjöstrand m.fl. (S) och Stephanie Branzell m.fl. (V), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 juni 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Med det nya programmet har staden ambitionen att utveckla sitt arbete utifrån brukarnas behov, professionens kunskap och praktisk erfarenhet. Programmet har en tydligt styrande prägel vilket förvaltningen menar är positivt. Styrningen kommer bland annat till uttryck genom att programmet redovisar insatser och verktyg som ska användas vid handläggning. Vidare innebär programmet ett ställningstagande avseende det förhållningssätt som ska präglade stadens arbete. Detta, i kombination med flera konkreta åtgärder, gör att programmet kommer att kunna utgöra ett stöd i arbetet med att motverka hemlöshet.

Avsnitt 1

Programmets övergripande perspektiv kan med fördel begränsas till fyra; helhetssyn, samverkan, brukarnas perspektiv och inflytande samt barnkonventionen. Med färre övergripande perspektiv ökar deras betydelse.

Rubriken "Barnkonventionen" döps förslagsvis om till "Barnets rättigheter" och hit flyttas texten under rubriken "Vägledande principer i arbetet med barnfamiljer som lever i eller riskerar att hamna i osäkra boendeförhållanden" (s.14). Texten bör samtidigt skärpas ytterligare genom att ersätta ord som "vägledande" med "styrande". På så vis betonas barnets rättigheter som en övergripande princip med tydlig koppling till Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022.

Avsnitt 3

I avsnittet redovisas stadens mål, strategier och åtgärder. För att förtydliga kopplingen till verksamhetsplaneringen bör begreppet "åtgärd" ersättas med "aktivitet".

Flera åtgärder innebär i praktiken en uppföljning av arbetet snarare än genomförandet av det samma. Det gäller åtgärder som beskrivs med begrepp som "se över" och "följ upp". För en ökad tydlighet bör åtgärderna omformuleras som konkreta aktiviteter för att nå målet, alternativt flyttas till avsnitt fyra och bli en del i

uppföljningen. Det sistnämnda skulle samtidigt innebära att antal åtgärder blir något färre vilket ytterligare skärper programmet.

En av de åtgärder som stadsdelsnämnderna föreslås genomföra är att öka kunskapen kring verksamma metoder för stöd i bostadssökande (s.22). Det är en uppgift som med fördel bör ledas av socialförvaltningen där stadsdelsnämndernas praktiska erfarenhet utgör ett viktigt underlag. För den enskilda stadsdelsnämnden kan det vara en utmaning att, på egen hand, driva metodutveckling med ett begränsat underlag och mindre resurser.

Kopplat till strategin att förebygga hemlöshet föreslås stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för sitt vräkningsförebyggande arbete (s.22). Åtgärden bör formuleras så att det inte räcker med att, under de fem år programmet gäller, ta fram en plan. Denna bör rimligen också implementeras och efterlevas.

Avsnitt 4

Avsnittet beskriver måluppfyllelse och hur åtgärderna ska följas upp. Avsnittet kan med fördel redovisa hur uppföljningen av respektive åtgärd ska genomföras, när och av vem. Uppföljning är inte sällan en utmaning och det kan vara en stor vinst att konkretisera den delen i programmet. Genom att låta uppföljning vara en del av införandet av en åtgärd ökar möjligheten att tidigt kunna dra slutsatser av arbetet. På så sätt blir det möjligt att löpande justera genomförandet av åtgärderna för en ökad måluppfyllelse.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande inkom den 4 september 2020 och har i huvudsak följande lydelse.

Underremiss

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Svenska Bostäder anser att det är bra att programmet föreslår att riktlinjerna för försöks- och träningslägenheter ska revideras. Bolaget ser att samarbetet med Bostad först-enheten fungerar mycket bra. Men när ärendet går över till den ordinarie stadsdelsförvaltningen, efter att klienten har övertagit hyresavtalet, saknar bolaget både en tydlig kontaktväg till socialtjänsten och ett forum för samverkan. Detta är problematiskt, eftersom det oftast är då som bolaget upplever ändrade förhållanden med exempelvis ökande störningar.

Bolaget anser att det är mycket positivt att det i programmet framgår att det behövs regelbundna forum för samverkan och en tydlig kontaktväg till socialtjänsten för bostadsbolagen. En tydlig kontaktväg för bostadsbolagen skulle effektivisera samarbetet betydligt och skulle säkerställa att varje hyresgäst kan få tillgång till

rätt stöd i tid, vilket troligtvis skulle kunna förhindra att en del fall går hela vägen till vräkning.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Familjebostäder anser att Stockholms stads program för att motverka hemlöshet kan kompletteras med en strategi för att säkerställa att även andra fastighetsägare utöver de kommunägda tar ett större ansvar för att tillhandahålla lägenheter för utsatta grupper.

Familjebostäder föreslår vissa utökade insatser för personer som är aktuella för bostad genom Bostad först samt för försöks- eller träningslägenhet. I förslaget anges som ett viktigt steg att socialtjänstens beviljade insatser kvalitetssäkras och att tillgången till likvärdiga stödinsatser säkerställs över hela staden. Detta överensstämmer med bolagets erfarenhet och bör vara en fortsatt tydlig ambition.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen kan konstatera att bolagen bedriver ett ambitiöst vräkningsförebyggande arbete i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna. Det går också att lyfta fram att det finns lägenheter inom både allmännyttan och privata hyresvärdar som riktas både mot ungdomar, äldre, funktionshindrade och andra särskilt prioriterade grupper. Vad gäller Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 ser koncernledningen, vilket också dotterbolagen lyfter fram, att fortsatt utvecklad samverkan mellan stadens aktörer är avgörande för att nå framgång i att minska hemlösheten.

Koncernledningen och dotterbolagen ser att det är positivt att programmet belyser att det är viktigt med en tydlig kontaktväg för bostadsbolagens samverkan med socialtjänsten. Det skulle effektivisera samarbetet betydligt, och även kunna säkerställa att hyresgäster vid behov kan få tillgång till rätt stöd i tid. I programmet poängteras även att det är viktigt att socialtjänstens beviljade insatser kvalitetssäkras och att tillgången till likvärdiga stödinsatser säkerställs över hela staden, vilket koncernledningen och dotterbolagen instämmer i.

SHIS Bostäder

SHIS Bostäders yttrande inkom den 13 oktober 2020 och har i huvudsak följande lydelse.

Allmänt

SHIS ser positivt på att programmet tydligt beskriver hemlöshet ur flera aspekter, såsom det övergripande perspektivet som inkluderar vikten av samverkan, evidens, barnkonventionen, men också brukarnas perspektiv och inflytande. En introduktion till hemlöshet där det betonas att bostaden ska ses som målet och inte som medlet för återhämtning. Vidare görs en språklig förändring för att förtydliga att hemlöshet är en

situation och inte något som definierar en person, till exempel istället för en ”hemlös person” ändras språket till ”person som lever i hemlöshet”. Programmet får därav ett bra helhetsperspektiv med det mål och strategier som beskrivits ovan. Härav har SHIS inga särskilda synpunkter på programmet utan kommer bara kommentera de delar i strategin som berör SHIS verksamhet.

SHIS uppdrag och roll

SHIS är stadens bostadssociala resurs och har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla genomgångsbostäder för stockholmare som står vid sidan om den ordinarie bostadsmarknaden.

De verksamhetsgrenar inom SHIS som närmast tangerar hemlöshetsstrategin är Boende med stöd för ungdomar och vuxna, Avtalat boende för ungdomar, vuxna och familjer samt boende för personer med erfarenhet av relationsvård. Verksamheten inom dessa delar av SHIS kan sägas motsvara den tredje strategin ”steget vidare till eget boende”. Med en väl utvecklad metodik arbetar SHIS för att hyresgästerna ska komma vidare till den ordinarie bostadsmarknaden. Insatserna består av råd och stöd, boskola och tillgång till egen budget- och skuldrådgivare. För varje hyresgäst finns en genomförandeplan som anger syftet med boendet och omfattningen av insatserna. Uppföljning sker regelbundet tillsammans med socialtjänsten.

Strategi 3. Steget vidare till eget boende

Under denna strategi finns fler aktörer beskrivna:

- Förtur via Bostadsförmedlingen
- Bostad först
- Försökts- och träningslägenheter
- Boende inom Socialförvaltningen
- SHIS Bostäder

SHIS beskrivs både med grunduppdraget, enligt ovan, samt några specifika uppdrag som tydliggjort särskilda målgrupper för SHIS såsom ”personer 65 år och äldre som uppnått maximal boendetid”, ”personer med erfarenhet av relationsvård” och ”genomgångsbostäder för barnfamiljer”.

Kommentar

SHIS ser positivt på att programmet tydligt pekat på vikten av samverkan mellan socialtjänsten och SHIS för att skapa förutsättningar för att personen med information och stöd ska kunna komma vidare till ett permanent boende eller annan hållbar boendelösning. Där det också uttalas att socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att den enskilde får adekvat stöd i processen ur hemlöshet.

Likväl ser SHIS positivt på det fortsatta arbetet som behöver ske kring att socialförvaltningen, stadsdelsnämnderna och SHIS ska utveckla arbetssätten kring barnfamiljer som bor hos SHIS. Här erfar också SHIS att en ny boendetyyp skulle kunna vara aktuell ”boende med stöd för familjer”. Många barnfamiljer som idag bor hos SHIS har stora behov av extra stöd för att få en fungerande vardag. En stödinsats, motsvarande den för vuxna, skulle kunna fungera som en bra metod för att möta detta behov.

Stadens referensgruppens (samverkan mellan SHIS och stadens stadsdelsförvaltningar på ledningsnivå under ledning och samordning av socialförvaltningen) arbetar bland annat med att stärka en likvärdig användning av SHIS över staden och tillmötesgå efterfrågan hos stadsdelsnämnderna. Detta är en viktig samverkansarena för berörda parter för klara förutsättningarna att utveckla verksamheten efter den efterfrågan och målgrupper som staden har över tid.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030:s yttrande inkom den 21 april 2020 och har i huvudsak följande lydelse.

Rådet välkomnar förslaget till program för att motverka hemlöshet 2020-2025.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Alexandra Mattsson Åkerström m.fl. (V) och Arvid Vikman m.fl. (S) enligt följande.

1. Delvis bifalla socialförvaltningens förslag till beslut
2. Kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram
3. Därutöver anføres följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030 Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på *Enheten för hemlösa* med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Särskilt uttalande gjordes av Linnea Vinge (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Salar Rashid m.fl. (S) och Rashid Mohammed m.fl. (V) enligt följande.

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på *Enheten för hemlösa* med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Martin Westmont (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är en oroande utveckling. Som kvinna är du extra utsatt av att leva utan ett fast boende. Vi anser att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, och vill understryka att mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Lisa Ahlstrand m.fl. (S) enligt följande.

1. I huvudsak instämma i förvaltningens förslag till beslut
2. Kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag tar fram ett nytt program och handlingsplan för att uppnå en nollvision om hemlöshet
3. Därutöver anföra följande

Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta Nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden ska intensifiera arbetet mot hemlöshet och avvärja orsakerna till att bland annat äldre blir hemlösa och bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för tillräckligt många lägenheter i staden med en rimlig hyra.

Vi vidtog under den förra mandatperioden ett flertal åtgärder för att minska hemlösheten bland äldre. Detta var lyckat och antalet sjunker nu. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar dock, vilket är mycket oroväckande. Kvinnor i arbetaryrken har lägst lön vilket beror på att det i deras yrken är absolut svårast att få ett heltidsjobb, samtidigt som lönerna är de lägsta på arbetsmarknaden. En nollvision för äldre i hemlöshet behöver införas i Stockholm. Inga äldre ska behöva leva i hemlöshet.

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad, något många kommuner inte lever upp till idag. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen. Ett program mot hemlöshet ska ha som mål att få slut på hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, bostadsbolagen med flera, är egna parter där alla tar ansvar för sin del.

En del av förslagen som finns med i programmet är bra, men innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år.

Vi instämmer i att äldreboendeplanen bör tillföras de styrdokument som är relevanta för programmet.

Reservation anfördes av Robert Mjörnberg m.fl. (V) enligt följande.

1. Delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Föreslå att kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram
3. Därutöver tillföra

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad, något som allt fler kommuner inte lever upp till idag. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där äldrenämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, Socialnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna parter där alla tar ansvar för sin del. Utifrån äldrenämndens ansvarsområden är Micasa Fastigheter i Stockholm en särskilt viktig aktör.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet för att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. Vänsterpartiet var drivande särskilt i arbetet för att förebygga hemlöshet hos äldre genom att skapa olika boendeanternativ. Särskilt vill vi lyfta fram vårt arbete med öronmärkning av seniorbostäder för äldre och skapandet av stödboendet Monumentet. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. 2019 behandlades en motion av oss i Kommunfullmäktige där vi föreslog att staden antar en nollvision mot hemlöshet bland äldre med sikte på år 2025 där det också ingick att ge Äldrenämnden och Socialnämnden i uppdrag att ta fram en handlingsplan för hur detta ska utformas och uppnås!

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Avslutningsvis vill vi påminna om Stockholms stadsmissions ord i sin årliga hemlöshetsrapport - Hemlös 2014, om faktorer som i synnerhet påverkar risken att äldre hamnar i hemlöshet; ”Den demografiska utvecklingen med en allt äldre befolkning, en svagare privatekonomi för pensionärer och en illa fungerande bostadsmarknad”.

Särskilt uttalande gjordes av Erik Slottner (KD), Yvonne Fernell-Ingelström m.fl. (M), Abit Dundar (L), Ulla Wihlman (MP) och Isak Kupersmidt (C) enligt följande.

I detta ärende föreligger Socialförvaltningens nya förslag till Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020-2025 som kommer att ersätta det tidigare programmet mot hemlöshet 2014-2019. Vi välkomnar detta väl genomarbetade program och anser att förvaltningen gjort ett lovvärt arbete med att få med de många och ofta svårgripbara aspekterna av hemlöshet.

I den senaste hemlöshetskartläggningen från 2018 rapporterades det sammanlagt in 2 439 personer i hemlöshet. Antalet äldre över 65 år var sammanlagt 167 personer, motsvarande 7 procent av alla inrapporterade personer. Denna grupp av äldre hemlösa är särskilt känslig. Vi hade gärna sett att det nya programmet på ett mer strukturerat sätt hade ägnat mer uppmärksamhet åt denna grupp.

Vi anser att det nya programmet är ett steg i rätt riktning mot ett övergripande angreppssätt av detta samhällsproblem. Dock kan vi inte nog betona vikten av en självklar samverkan mellan socialtjänstens individ- och familjeomsorg och äldreomsorgen när det gäller personer som fyller 65 år och därmed blir äldreomsorgens ansvar. Varje enskild individ ska få sin situation bedömd och lämpliga hjälpinsatser och åtgärdsförslag ska göras i samförstånd och nära samarbete mellan äldreomsorg och socialtjänstens individ- och familjeomsorg.

I programmet beskrivs att andelen personer som är 65 år och äldre ökar bland de som blir avhysta från sin bostad, det kan exempelvis handla om personer som drabbas av begynnande demens. Dessa personer kan bli akut hemlösa, exempelvis på grund av obetalda hyresskulder. Vi välkomnar därför den särskilda funktionen ”äldrelots” som finns på uppsökarenheten med uppdraget att aktivt söka upp och lotsa äldre personer i akut hemlöshet från hemlöshet till mer varaktigt boende.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en

konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi anser att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Bromma stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Anders Edin (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Veronica Palm m.fl. (S) och Hassan Jama m.fl. (V) enligt följande.

Vi i den rödrosa oppositionen instämmer medförvaltningens utlåtande. Men vill tillägga att ambitionerna med att motverka hemlöshet är inte förenligt med majoritetens utförsäljningspolitik. Allmännyttan är det främsta verktyget för att kunna tillgodose invånarnas rätt till bostad. I Enskede-Årsta-Vantör riskerar vi nu att förlora hyresrätter i Rågsved. Med färre hyresrätter att förmedla, minskar också möjligheterna för bostäder med rimliga hyror.

Vi vill särskilt peka ut tre områden som vi önskarförtydligas i programmet:

1. Det är oroväckande att antalet barnfamiljer söker stöd hos förvaltningen ökar. En barnfamilj med ingen eller låg inkomst har ingen möjlighet att köpa sig en bostadsrätt. Dessutom vittnar förvaltningen om ett hårdare klimat vad gäller hyresskulder där bostadsbolag använder inkassoföretag för att driva in skulder, vilket gör det svårare att avvärja en vräkning. Det är något som behöver hanteras.
2. Vi hade önskat att programmet tydligare tog uppfrågan om hemlöshet kopplat till mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Många kvinnor tvingas till hemlöshet för att lämna en våldsamt relation.
3. Alltför många äldre kvinnor blir hemlösa, i grunden handlar det om en låg pension och där hyreshöjningar gör det omöjligt att betala hyran och samtidigt få mat för dagen. Fattigpensionärer som får sina lägenheter renoverade och därmed

inte längre har råd med hyra, så kallade renavräkningar, är något som behöver hanteras i frågan om hemlöshet.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Eva Fagerhem (S) och Ann-Marie Strömberg (V) enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta
att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen samt
att därutöver anföra följande:

Kommunstyrelsen, tillsammans med berörda nämnder och bolag, får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål att utrota hemlösheten. Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad, något som allt fler kommuner idag inte lever upp till.

Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen.

Det räcker inte att socialnämnden arbetar väl med förebyggande arbete, akuta insatser om det inte finns tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det är inte att ta ansvar för de hemlösa om man som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem.

Vi stöder Bostad Först som arbetsmetod, en förutsättning för att det skall fungera är dock att de boende får tillräckligt med stöd av personal med rätt kompetens vilket i sin tur förutsätter att det finns tillräckligt med pengar i budgeten.

Särskilt uttalande gjordes av Henrik Åkerlund (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lisa Carlsson m.fl. (S) enligt följande.

1. Delvis bifalla socialförvaltningens förslag till beslut
- 2.. Därutöver anføres följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Reservation anfördes av Özlem Körhan m.fl. (V) enligt följande.

1. Att delvis bifalla socialförvaltningens förslag till beslut
2. Att Kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram
3. Att därutöver utöver anföras

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya

program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ersättare Sandra Hölzgen (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Ersättaryttrande gjordes av Angelo Tapia (Fi) enligt följande.

Feministiskt initiativ instämmer med förvaltningens utlåtande men vill tillägga att ambitionerna med att motverka hemlöshet är inte förenligt med majoritetens utförsäljningspolitik. Allmännyttan är det främsta verktyget för att kunna tillgodose invånarnas rätt till bostad. I Enskede-Årsta-Vantör riskerar vi nu att förlora hyresrätter i Rågsved. Med färre hyresrätter att förmedla, minskar också möjligheterna för bostäder med rimliga hyror.

Vi vill särskilt peka ut tre områden som vi önskar förtydligas i programmet:

1. Det är oroväckande att antalet barnfamiljer söker stöd hos förvaltningen ökar. En barnfamilj med ingen eller låg inkomst har ingen möjlighet att köpa sig en bostadsrätt. Dessutom vittnar förvaltningen om ett hårdare klimat vad gäller hyresskulder där bostadsbolag använder inkassoföretag för att driva in skulder, vilket gör det svårare att avvärja en vräkning. Det är något som behöver hanteras.
2. Vi hade önskat att programmet tydligare tog upp frågan om hemlöshet kopplat till mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Många kvinnor tvingas till hemlöshet för att lämna en våldsam relation.
3. Allt fler äldre kvinnor blir hemlösa, i grunden handlar det om en låg pension och där hyreshöjningar gör det omöjligt att betala hyran och samtidigt få mat för dagen. Fattigpensionärer som får sina lägenheter renoverade och därmed

inte längre har råd med hyra, så kallade renovräkningar, är något som behöver hanteras i frågan om hemlöshet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Johanna Karlsson (S) och Maria Ekberg (V) enligt följande.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta:

- att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
- att därutöver anföras

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Vi vill därför att kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram.

Särskilt uttalande gjordes av Max Almflod (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar enligt såväl Stockholms Stadsmission och Sveriges radio P4 – Stockholm, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Magnus Waller (S) och ledamoten Viktor Gustafsson (V) enligt följande.

1. Stadsdelsnämnden bifaller delvis förvaltningens förslag till beslut.
2. Kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram.
3. Därutöver anför följande:

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära

av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Särskilt uttalande gjordes av Lena-Karin Lifvenhjem (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Elvir Kazinic m.fl. (S) enligt följande.

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden föreslår som svar på remissen från kommunstyrelsen

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. att ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten tas fram samt att detta ska ha en tillhörande handlingsplan
3. att därutöver anföras följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad, något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna parter där alla tar ansvar för sin del.

Under förra mandatperioden gav arbetet att minska hemlösheten bland äldre i staden effekt redan första året. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser och en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks- och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad Först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer att växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt FN. Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Reservation anfördes av Niklas Thorén m.fl. (V) enligt följande.

Förslag till beslut

1. Delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Föreslå att kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram
3. Därutöver anfördes följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i

kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Tina Kratz m.fl. (V) och Monica Lövström m.fl. (S), enligt följande.

1. Delvis bifalla socialförvaltningens förslag till beslut
2. Föreslå att kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram
3. Därutöver anføres följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte

lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wallin (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Sverigedemokraterna instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling men vill understryka att ytterligare åtgärder måste till för att målen i programmet ska uppnås.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anna Laine m.fl. (V), Salar Rashid m.fl. (S) och Sissela Nordling Blanco (Fi) enligt följande.

Förslag till beslut

1. Delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram
3. Därutöver anføres följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad – något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks- och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

I Skärholmens stadsdelsområde ökar antalet hemlösa barnfamiljer procentuellt högst inom Stockholms stad – en fråga som stadsdelsnämnden är skyldig att ta på största allvar. Många barnfamiljer har varken andrahands- eller inneboendekontrakt och är därmed hänvisade till tillfälliga boenden. När stadens bostäder med rimliga hyror säljs ut kan stadsdelsförvaltningen komma att få ökade kostnader för att placera barnfamiljer i andra kommuner, med fler resor till skolor, fritidsverksamheter, vårdinstitutioner och arbetsplatser. Kostnaderna kan också komma att gälla boenden i nyproducerade och privatägda hyresrätter där hyrorna som förvaltningen delvis är med och bekostar blir betydligt högre. Till detta kommer kostnader för ökad ohälsa, bland barn och vuxna, och svårigheter för allt fler barn att kunna koncentrera sig på skolarbete och därmed erhålla tillräckliga betyg. Inte minst skapas en social otrygghet med bristande tillit som riskerar att verka splittrande i området.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, samt uppmärksamma kvinnor som särskilt utsatt grupp. Men detta nya program innebär inte

mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och identifieras som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför, såsom Malmö stad, ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och gemensamt verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Laine m.fl. (V) och Sissela Nordling Blanco (Fi) enligt följande.

Vi ställer oss kritiska till att EU-medborgare samt tredjelandsmedborgare som tillfälligt vistas i staden och som lever i social och ekonomisk utsatthet utan att uppfylla villkoren för uppehållsrätt inte omfattas av programmet, särskilt när det i rådande stund inte finns en annan handlingsplan som inkluderar denna grupp. Människor som vistas i Sverige ska ha möjlighet att göra det under värdiga och humana former och rätten till bostad är grundläggande i detta. Rätten till bostad räknas som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta Nationerna (FN) och det borde därför vare en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Rashid Mohammed m.fl (V) och Nassir Abdullahi m.fl. (S) enligt följande.

Förslag till beslut

1. Delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Föreslå att kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram
3. Därutöver anføres följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på

kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.

Särskilt uttalande gjordes av Ghazal Saberian (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi anser att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ploen (Fi) enligt följande.

Feministiskt initiativ instämmer i mycket med förvaltningens utlåtande, men vill tillägga att ambitionerna med att motverka hemlöshet inte är förenliga med majoritetens utförsäljningspolitik. Allmännyttan är det främsta verktyget för att kunna tillgodose invånarnas rätt till bostad. Med färre hyresrätter att förmedla, minskar också möjligheterna för bostäder med rimliga hyror.

Vi vill särskilt peka ut tre områden som vi önskar förtydligas i programmet:

1. Det är oroväckande när barnfamiljer söker stöd hos förvaltningen. En barnfamilj med ingen eller låg inkomst har ingen möjlighet att köpa sig en bostadsrätt. Dessutom vittnar förvaltningen om ett hårdare klimat vad gäller hyresskulder där bostadsbolag använder inkassoföretag för att driva in skulder, vilket gör det svårare att avvärja en vräkning. Det är något som behöver hanteras.
2. Vi hade önskat att programmet tydligare tog upp frågan om hemlöshet kopplat till mäns våld mot kvinnor. Många kvinnor tvingas till hemlöshet för att lämna en våldsamt relation.
3. Allt fler äldre kvinnor blir hemlösa, i grunden handlar det om en låg pension och där hyreshöjningar gör det omöjligt att betala hyran och samtidigt få mat för dagen. Fattigpensionärer som får sina lägenheter renoverade och därmed inte längre har råd med hyra, så kallade renovräkningar, är också något som behöver hanteras i frågan om hemlöshet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anders Göransson m. fl. (S) och Charlotte Lilja Pittuco m.fl. (V) enligt följande.

att kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag bör ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram

att därutöver anför följande

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Ambitionerna att motverka hemlöshet är inte förenligt med majoritetens utförsäljningspolitik. Allmännyttan är det främsta verktyget för att kunna tillgodose invånarnas rätt till bostad. Med färre hyresrätter att förmedla, minskar också möjligheterna för bostäder med rimliga hyror.

Det är oroväckande att antalet barnfamiljer söker stöd hos förvaltningen ökar. En barnfamilj med ingen eller låg inkomst har ingen möjlighet att köpa sig en bostadsrätt. Dessutom vittnar förvaltningen om ett hårdare klimat vad gäller hyresskulder där bostadsbolag använder inkassoföretag för att driva in skulder, vilket gör det svårare att avvärja en vräkning. Det är något som behöver hanteras.

Vi hade önskat att programmet tydligare tog upp frågan om hemlöshet kopplat till mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Många kvinnor tvingas till hemlöshet för att lämna en våldsamt relation.

Allt fler äldre kvinnor blir hemlösa, i grunden handlar det om en låg pension och där hyreshöjningar gör det omöjligt att betala hyran och samtidigt få mat för dagen. Fattigpensionärer som får sina lägenheter renoverade och därmed inte längre har råd med hyra, så kallade renoveringar, är något som behöver hanteras i frågan om hemlöshet.

Avslutningsvis vill vi påminna om att Södermalm, både historiskt och i nutid, haft en stor andel bostäder för människor som av olika skäl har haft svårt att klara sig på den reguljära bostadsmarknaden¹. Ska Stockholm hålla ihop framöver krävs det att vi fortsätter att ta ett stort ansvar på detta område.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Stefan Johansson (S) och Mattias Håkansson (V) enligt följande.

Att delvis bifalla förvaltningens remissvar.

Att kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att utrota hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram.

Att därutöver anföra följande:

Det är kommunens ansvar att planera för att dess invånare ska ha en bostad. Idag ser det inte ut så. Detta är ett ansvar för hela staden, inte enbart socialtjänsten. Hemlöshet har beröring med många politikområden: bostadspolitik, ekonomisk trygghet, arbetet mot psykisk ohälsa, och det tål att upprepas hur majoriteten möjliggör utförsäljning av de hyresrätter som idag finns. Därigenom skapas inte bara mer segregerade bostadsområden utan även inlåsnings effekter och en mindre rörlighet bostadsmarknad. Indirekt bidrar omvandlingarna till hemlöshet, trångboddhet, att utsatta kvinnor inte kan lämna våldsamma partners och att unga vuxna inte får möjlighet att starta sina egna liv.

En tydlig brist i föreliggande program är att det i mycket hög grad är inriktat enbart på socialtjänstens arbete mot hemlöshet. Vår socialtjänst går redan på knäna med det tunga arbete de anställda där redan har.

Under förra mandatperioden gav arbetet att minska hemlösheten hos äldre i staden resultat på en gång. Men det kräver ett arbetssätt som går bredare än enbart att låta socialtjänsten städa efter andra.

Hemlöshet är en av Stockholms största utmaningar, och gruppen hemlösa minskar inte, utan ökar då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Särskilt uttalande gjordes av Roland Johansson (SD) enligt följande.

Trots att det i det antagna programmet för att motverka hemlöshet finns ett tydligt mål om att antalet hemlösa i Stockholms stad ska minska så ligger antalet kvar på en konstant nivå. Antalet kvinnor som lever i hemlöshet ökar, vilket är oroande eftersom man som kvinna är extra utsatt i denna redan utsatta situation.

Vi instämmer i förvaltningens synpunkt att arbetet mot hemlöshet ska vara i ständig utveckling, men vill understryka att än mer måste göras för att målen i programmet ska uppnås.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Rudolf Sjöstrand m.fl. (S) och Stephanie Branzell m.fl. (V) enligt följande.

att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut samt att Kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder och bolag får i uppdrag att ta fram ett nytt program med ett tydligt mål om att få bort hemlösheten, med detta ska tillhörande handlingsplan tas fram.

Därutöver anføres följande:

Varje kommun är enligt lag skyldig att planera för bostadsförsörjningen i syfte att alla kommunens invånare ska ha en god bostad något som allt fler kommuner idag inte lever upp till. Det är vidare stadens ansvar att tillgodose behovet av bostäder i kommunen, inte socialtjänstens. Därför anser vi att ett program mot hemlöshet ska ha som mål att utrota hemlösheten för att leva upp till gällande lagstiftning och målen i Agenda 2030. Programmet med tillhörande handlingsplan bör ligga på kommunstyrelsen där socialnämnden är en part precis som stadsdelsnämnderna, exploateringsnämnden, SHIS bostäder, allmännyttan med flera är egna partner där alla tar ansvar för sin del.

Förra mandatperioden ledde vi arbetet mot att minska hemlösheten bland äldre i staden, något som gav effekt redan första året och som detta program också kan lära av. För att lyckas med arbetet mot hemlöshet krävs både förebyggande arbete, akuta insatser samt en långsiktig plan för att det ska finnas tillräckligt många lägenheter i staden till en hyra som de som efterfrågar dessa har råd med. Det håller inte att

socialnämnden har ett väl fungerande arbete på Enheten för hemlösa med de allra mest utsatta samtidigt som majoriteten säljer ut lägenheter med rimliga hyror. I år har inte behovet av försöks och träningslägenheter kunnat tillgodoses på grund av avsaknad av bostäder med rimliga hyror och endast 31/100 genomgångsbostäder har förmedlats till hemlösa barnfamiljer.

Vi vill se krafttag mot en av stadens absolut största utmaningar, hemlösheten. En del av förslagen som finns med i programmet är bra, inte minst att hemlöshetsarbetet ska utgå från evidens med Bostad först och barnens behov i centrum, men detta nya program innebär inte mycket nytt mot tidigare. I ett hemlöshetsprogram behövs också ett arbetssätt för alla de stockholmare som idag befinner sig i strukturell hemlöshet utan sociala problem. Detta är en grupp som kommer växa kraftigt kommande år då många väntas flytta från SHIS bestånd och som är osynliga i den här rapporten.

Frågan om strukturell hemlöshet handlar om en grundläggande rätt till ett tryggt hem som är anpassat efter varje människas behov och förutsättningar. Rätten till bostad är så fundamental att det påtalas i Sveriges grundlag och som en av de mänskliga rättigheterna enligt Förenta nationerna (FN). Vi anser att det är en självklarhet att sträva mot att förverkliga rätten till ett tryggt och bra boende för alla. Staden bör därför ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift och verka för en inriktning där bostad ses som en rättighet och utförsäljning av allmännyttan förkastas.